

MOHOLY-NAGY
VIZUÁLIS
MODULOK

MTA-ELTE
VIZUÁLIS KULTÚRA
SZAKMÓDSZERTANI
KUTATÓCSOPORT

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

Szaktudományi pályázat
2016-2020

Moholy-Nagy Vizuális Modulok:
a 21. századi képi nyelv tanítása

Kézikönyv a Vizuális kultúra tanításához IV.

Tanítási tanulási programok az 2. osztály számára

kipróbálva a 2017-2018-as tanévben

A kézikönyv az MTA-ELTE Vizuális kultúra szak módszertani kutatócsoport, "Moholy-Nagy Vizuális Modulok - a 21. század képi nyelvének tanítása, 2016-2020" című projekt keretében készült. A kutatásokat a Magyar Tudományos Akadémia Tantárgypedagógiai Kutatási Programja támogatta. A kötetben szereplő írások szerzők szellemi tulajdonát képezik. Oktatási célra szabadon felhasználhatók, de más kiadványban csak a szerzők írásos beleegyezésével jelenhetnek meg.

Tartalom

1. modul: Vizuális kommunikáció

BEVEZETŐ A KUTATÁSRÓL Kárpáti Andrea	4
PEDAGÓGIAI PROGRAM 1-4. évfolyam Sándor Zsuzsa	9
1. Alapelvek, célok – szemléletmód	9
A modul innovatív tartalma	9
Fenntartható innováció: a modul esélyei a közoktatásban	10
2. Tartalmak és módszerek	11
Tartalmak, műfajok, technikák	11
Új és hagyományos módszerek	14
Informális tanulási alkalmak	15
3. Témakörök, fejlesztési témák és nevelési célok	15
1.-4. évfolyam	15
2016/17. tanév, 1. évfolyam	15
2017/18. tanév, 2. évfolyam	18
2018/19. tanév, 3. évfolyam	21
2019/20. tanév, 4. évfolyam	26
4. Kimeneti követelmények tanévenként	30
Minimum követelmények	30
Az 1. évfolyam végén minden tanuló	30
A 2. évfolyam végén minden tanuló	30
A 3. évfolyam végén minden tanuló	30

A 4. évfolyam végén minden tanuló	30
Optimum követelmények.....	31
Az 1. évfolyam végén a jó képességű tanuló	31
A 2. évfolyam végén a jó képességű tanuló	31
A 3. évfolyam végén a jó képességű tanuló	31
A 4. évfolyam végén a jó képességű tanuló	31
5. Informális tanulás terv.....	31
6. Alkotók és művek (alkotások)	32
7. Hivatkozások jegyzéke	34
1. osztályos tanítási - tanulási programok a Vizuális kommunikáció modulhoz.....	36
Dávidné Géczi Mária Sárospataki II. Rákóczi Ferenc Általános Iskola (Sárospatak)	37
Sóstói Andrásné Sárospataki II. Rákóczi Ferenc Általános Iskola (Sárospatak)	50

BEVEZETŐ A KUTATÁSRÓL

Kárpáti Andrea

ELTE TTK, Természettudományi Kommunikációs és UNESCO
Multimédiapedagógiai Központ

„Minden egészséges emberben megvan az a mélyen rejlő képesség, hogy alkotó energiáit kibontakoztassa, ha munkáját belülről igenli. Minden emberben megvan az eredendő képesség az érzéki élmények befogadására, és minden ember érzékeny a hangokra, színekre, tapintási és térhatásokra stb.

Ez azt jelenti, hogy természeténél fogva minden ember élvezheti az érzéki élmények minden örömét; jelenti továbbá azt is, hogy minden egészséges emberből aktív zenész, szobrász, építész stb. válhatik, éppúgy, ahogy beszéd közben „szónok” lesz: vagyis élményeinek minden anyagban formát tud adni (ami nem egyértelmű a „művészettel”). (...)

Ha tehát azt mondjuk: minden emberben megvan a képesség, hogy – jóllehet objektív szempontokból nem is mindjárt a legtökéletesebben, s a közösség számára talán nem is jelentőségteljesen – bármely műfajban ki tudja fejezni magát, úgy még nagyobb biztonsággal állíthatjuk, hogy minden emberben megvan a képesség bármely műfajhoz tartozó műalkotás befogadására”. (Moholy-Nagy László: Az anyagtól az építészetig. Budapest: Corvina Kiadó, 1928/1968, 14. old.)

A hazai vizuális nevelés máig korszerű hagyománya Moholy-Nagy László, Kepes György és Breuer Marcel, a német Bauhaus iparművészeti és építészeti főiskola funkionalista és puritán szellemét meghatározó magyar alkotók öröksége, amelynek középpontjában a vizuális nyelv kreatív használata áll. Ahogyan Kodály a zenei tehetség alapjait minden gyermeknél felfedezi, úgy látja Moholy-Nagy az alkotás lehetőségét a képekkel való közlésben – minden ember számára. Iparművész és építész-tervező képzésünkben él a három mester szelleme, de helye van a közoktatásban is.

Különösen fontos Moholy-Nagy László számos műben kifejtett, ma is korszerű művészetpedagógiája. „Az anyagtól az építészetig” (1968), „Festészet, fényképészet, film” (1978), „Látás mozgásban” (1996) – már a címek is jelzik, mennyire korszerű az irány, amelyet mutat: a kortárs témákat korszerű anyagokkal és technikákkal kísérletezve lehet a legjobban kifejezni, s ezek természetesen társíthatók a hagyományos alkotó módszerekkel. A képeket és tárgyakat élethelyzetek megoldására, indulatok és gondolatok érzékletes és inspiráló kifejezésére kell használnunk az iskolában éppúgy, mint később, a munka világában és a mindennapi életben.

Kutatásunk során, 2016-2020 között négy „Moholy-Nagy modul” – a mester gondolatait napjaink vizuális kultúrájából vett tananyagokkal ötvöző tananyagot – dolgozunk ki, amelyek alapoznak az elmúlt évtizedek képességkutatásaira, és teret engednek a gyerek közösség és a pedagógusok, az iskola és a település sajátos hagyományainak, igényeinek megjelenítésére is:

1. **Vizuális kommunikáció** hagyományos és digitális képi eszközökkel, az 1-4. és 5.-8. osztályok számára;

2. **Vizuális médiakultúra:** a médiakompetencia és informatikai kompetencia integrált fejlesztése, az 5.-8. és 9-12. osztályok számára;
3. **Környezetkultúra és tárgykultúra,** közösségi tervezés és konstruálás, az 5.-8. és 9-12. osztályok számára;
4. **A kortárs vizuális művészet** tanítása és felhasználása alkotási folyamatban, az 5.-8. és 9-12. osztályok számára.

Pedagógiai programunk alapelve, hogy meg kell őrizni a hagyományos rajz tantárgy értékét, a manualitást és a közvetlen érzéki tapasztalatszerzést, illetve a kreativitás fejlesztésének kialakult és bevált formáit. Ugyanakkor *hidakat kell építenünk az Informatika és a Mozgóképkultúra és médiaismeret felé.* A médiakultúra oktatása 2012 óta a jelentős részben a Vizuális kultúra tantárgy oktatóira hárul. Ezért közlünk kipróbált feladatokat minden modulunkban a digitális képalkotás területéről is, második modulunkat pedig digitális és hagyományos képalkotás együttes oktatásának szenteltük. A magyar Bauhaus-mesterek művészi alkotómunkája a bizonyíték arra is, hogy a hagyományos és géppel segített képalkotás egyenértékű: a fotó és a film, illetve a 21. században a multimédia és intermédiák a mindennapi életben használt képi nyelv részévé vált. Szintén a korszerűség követelménye miatt szerepel programunkban a kortárs képzőművészet tanítása, hogy napjaink társadalmi és egyéni problémáit újszerű és hatásos megfogalmazásában mutathassuk meg a tanulóifjúságnak. Az építészet és a dizájn megújítását megfogalmazó Bauhaus szellemét követő programból nem hiányozhat a bennünket is körülvevő építészeti és tárgyi környezet, azaz a környezetkultúra tanítása sem.

A jelenleg érvényes Nemzeti Alaptanterv szerény, a legtöbb évfolyamon heti egy órási időkeretben, maximális téma- és módszerbeli változatosságot szeretne megvalósítani. Ez szerintünk lehetetlen vállalkozás, hiszen számos kutatás igazolja, hogy a célzott, egy vizuális nyelvi területet alaposan bemutató fejlesztés hatékonyabb, mint a minden témát felületesen érintő, „teljességre törekvő” oktatás. Moholy-Nagy László és művész-pedagógus társai pedagógiai munkássága is arra inspirál, hogy *kevesebb területen és alaposabban:* a kísérletezésnek, játéknak, közösségi alkotásnak és problémamegoldásnak bőséges teret engedve működjön együtt a rajztanár és tanítványai a rajzórán és az ezzel integrált, iskolán belüli és iskolán kívüli tanulási színtereken. *Moduláris rajzpedagógiai programunk* ezt a célt szolgálja. Kísérletünkben az iskolában rendelkezésre álló óra-keret mintegy felében tanítjuk a kerettantervi törzsanyagot, a fennmaradó időkeretet pedig a Nemzeti alaptanterv követelményei alapján választott modul tölti ki.

Tantárgyunk lényegét tekintve integratív, bár oktatásában szeretnénk *megőrizni a vizuális kompetenciára fókuszáló programot.* Kepes György *„A világ új képe a tudományban és a művészetben“* (1979) című munkája mutatja, hogy a fotóval, filmmel, digitális modellel és szimulációval gazdagított tudományos vizualizáció és az infografika tananyagba építésével a vizuális kultúra utat találhat a természettudományok és a humán tudományok, társművészetek felé is.

Négy modulunkhoz pedagógiai programot, tanítási-tanulási programokat, és ezek kipróbálása után **tanári kézikönyveket** készítünk. Kétféle szerkezetben adjuk közre a köteteket: *korosztályok szerint* – ez a kötet is ilyen. Az első kézikönyv-sorozatunk tehát a modul programokat korosztályonként közli, az 1. osztály számára (amelyhez csak az 1. Vizuális kommunikáció modul fejleszt tananyagot), és az 5. és 9. osztályok számára, amelyekhez minden modulban készül tananyag. Jövőre a következő korosztályok (a 2., 6. és 10.

osztályosok) kézikönyvei készülnek el. A kutatás végén, 2020-ban *modulok szerint* szerkesztjük meg kipróbált tananyagainkat, hogy a pedagógusok szakmai céljaik és érdeklődésük szerint, illetve és tanítványaik igényei, iskolájuk pedagógiai kultúrája szerint választhassák ki a Vizuális kultúra tantárgy tananyagából azokat a témákat, amelyekkel részletesebben foglalkozni szeretnének.

Oktatási programunkat tudományosan megalapozott fejlesztő hatású módszerekre építjük. Az ELTE vizuális képességkutató csoportja 2009-2015 között kidolgozta és 6-12 évesek körében vizsgálatokkal alátámasztotta a vizuális képességek rendszerét, majd három képességterületen (térsemlélet, vizuális kommunikáció, szín) fejlesztő feladatrendszert hoztunk létre. A képességstruktúra fejlődésének vizsgálatára kidolgozott 90 feladattal 6-14 évesek körében végzett értékelés alapján *a vizuális képességrendszer négy fő klaszterben írható le* (Kárpáti és Gaul, 2011):

1. Vizuális megismerés (észlelés, emlékezés, értelmezés) / tanulási képességek
2. Problémamegoldó képesség
3. Vizuális alkotó, kifejező képesség
4. Vizuális kommunikációs képesség

A nemzetközi rajzpedagógia törekszik a **kutatás alapú oktatásfejlesztés, a képességvizsgálatokra építő tanterv-tervezés** megvalósítására, és ebbe az irányba mutat az Európai Vizuális Műveltség Hálózat ([European Network for Visual Literacy, EnVIL](#)) megalakulása is. A 11 ország 19 felsőoktatási és kutatóintézetének együttműködésével létrejött kutatócsoport munkájában kutatócsoportunk több közreműködője is részt vesz. A *Közös Európai Vizuális Műveltség Referenciakeret* (KEVMR) kialakítása, a hasonló típusú nyelvi írástudási dokumentum mintájára, 2016-ban elkészült és jelenleg is folynak a beválás vizsgálatai – ezek közé tartozik kutatásunk is (Kárpáti és Pataky, 2016, Schönau és Wagner szerk., 2016).

Moduljaink egy-egy képességcsoportot kiemelten fejlesztenek. Az iskolakísérletek eredményeit **kontroll csoportos képességméréssel és portfólió értékeléssel** követjük nyomon. Kutatásunkban a pedagógus munkáját segítő köztes mérések is lesznek. A vizuális és általános képességteszteket a portfólió értékeléssel együtt alkalmazzuk, így módunk lesz sokoldalú, a fejlesztést segítő visszajelzéseket adni. A *pszichológiai immunkompetenciát* standardizált kérdőívvel, *a divergens gondolkodást és a kombinatív képességet* bemért kompetencia alapú online tesztekkel vizsgáljuk. A színpercepciót és színértelmezést, a térsemléletet és a vizuális kommunikáció képességeleseit a Szegedi Egyetem Neveléstudományi intézetében fejlesztett online diagnosztikus értékelési rendszerben, színes képes, hangos tesztekkel vizsgáljuk. Ezekről bővebben kutatásunk honlapján, a [Képességvizsgálati eszközök](#) menüpontban és a [Közleményeink](#) rovatban olvashatnak.

A "Moholy-Nagy Vizuális Modulok - a 21. század képi nyelvének tanítása" projekt a [Magyar Tudományos Akadémia Tantárgypedagógiai Kutatási Programjának](#) része. Az [MTA-ELTE Vizuális Kultúra Szakmódszertani Kutatócsoportban](#) öt felsőoktatási intézmény munkatársai dolgoznak, kísérleti programjaink az ország számos területét lefedik. A projektet vezető és a 3. modul koordináló budapesti ELTE, az 1. modulért felelős kecskeméti Neumann János Egyetem és az egri Eszterházy Károly Egyetem sárospataki Comenius Campusa, a 2. és 3. modul koordináló Nyíregyházi Egyetem és egri Eszterházy Károly Egyetem és a 4. modulért felelős Magyar Képzőművészeti Egyetem 22 kísérleti és 4 kontroll iskolával, valamint számos

követő iskolával dolgozik együtt. A felsoroltakon kívül a Szegedi és a Pécsi Tudományegyetem munkatársai is tagjai a képességkutató csoportnak.

A kutatócsoport tagjait [a kutatás honlapján](#), az [Információk rólunk](#) menüpontban találja. A modulokról bővebben a nevüket viselő almenükben, a kézikönyveket – köztük ezt is - a [Közleményeink](#) menüpontban olvashatja vagy töltheti le.

Ez a kötet a pedagógiai programokat és a kipróbált, tanulói munkákkal és műalkotásokkal illusztrált tanítási-tanulási programokat is tartalmazza. A Moholy-Nagy Vizuális Modulkok lefelé és felfelé egyaránt tovább építhetők, és az itt olvasható pedagógiai program és tanítási-tanulási programok módszertani elvei mentén további tananyagrészekkel bővíthetők. Közös jellemzőjük, hogy a hagyományos technikák és műfajok mellett, a kortárs vizuális kultúrához hasonlóan, integrálják a digitális, illetve multimediális képalkotási lehetőségeket is. A NAT-ban a digitális képalkotás technikáit is tanító Informatika és az alapfokú képzésben a Vizuális kultúra tantárgy tantervébe iktatott mozgóképkultúra és médiaismeret tantárgyakkal való együttműködéshez is kidolgozunk javaslatokat. A programokhoz *informális tanulási alkalmak* (múzeumi foglalkozások, műemléktúrák, látogatások kézműves műhelyekben, képzőművészek műtermeiben stb.) is kapcsolódnak.

Kérjük, ossza meg velünk tapasztalatait a könyvről, és ha kedvet kapott arra, hogy kipróbálja tananyaginkat, [jelentkezzen honlapunkon partner iskolának](#). Szeretettel várjuk művészetpedagógus közösségünkbe!

Kutató csoportunk kezdeményezésére, a drámapedagógia és színházi nevelés, a táncpedagógia, vizuális nevelés és a zenepedagógia művelői számára konferencia sorozat indult az ELTÉ-n. [Az első rendezvény előadói, kiállítói írásait letöltheti innen](#). Évről évre, júniusban, gyermekmunkák és innovatív programokat bemutató kiállítással, koncertekkel, drámapedagógiai műhelyekkel jelentkező rendezvényre 2017-ben 260 művész-tanár és kutató jött el, a hozzá csatlakozó, nemzetközi workshopon hatvan előadást hallgathattunk. Jöjjön el, és mutassa be saját innovatív tanítási eredményeit az [ELTE Művészetpedagógiai Konferencián](#) és az [ELTE Workshop for Art Education](#) rendezvényen!

Hivatkozások

Kárpáti Andrea és Gaul Emil (2011). A vizuális képességrendszer: tartalom, fejlődés, értékelés. In B. Csapó és A. Zsolnai (szerk.), *Kognitív és affektív fejlődési folyamatok diagnosztikus értékelésének lehetőségei az iskola kezdő szakaszában*. (pp. 41–82). Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó

Kárpáti Andrea (2001). *Firkák, formák, figurák – a gyermekrajz fejlődése a kisgyermekkortól a kamaszkorig*. Dialóg Könyvkiadó, Budapest

Kárpáti Andrea (megjelenés alatt). *Gyermekrajz az Új Képkorszakban: tér, forma, szín és technika*. Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest. e-könyv.

Kárpáti Andrea, Pataky Gabriella (2016). *A Közös Európai Vizuális Műveltség Referenciakeret. Neveléstudomány*, 2016(1), 6-21

Kepes György (1979): *A világ új képe a tudományban és a művészetben*. Budapest, Corvina Kiadó

Moholy-Nagy László (1928/1968): *Az anyagtól az építészetig*. Budapest: Corvina Kiadó

Moholy-Nagy László (1979): *A festéktől a fényig*. Bukarest, Kriterion Könyvkiadó

Schönauf, D. és Wagner, E. Hrsg.: *Gemeinsamer Europäischer Referenzrahmen für Visual Literacy - Prototyp*. Münster-New York: Waxmann Verlag, 319-327. Absztrakt: <http://www.waxmann.com/buch3428>

PEDAGÓGIAI PROGRAM

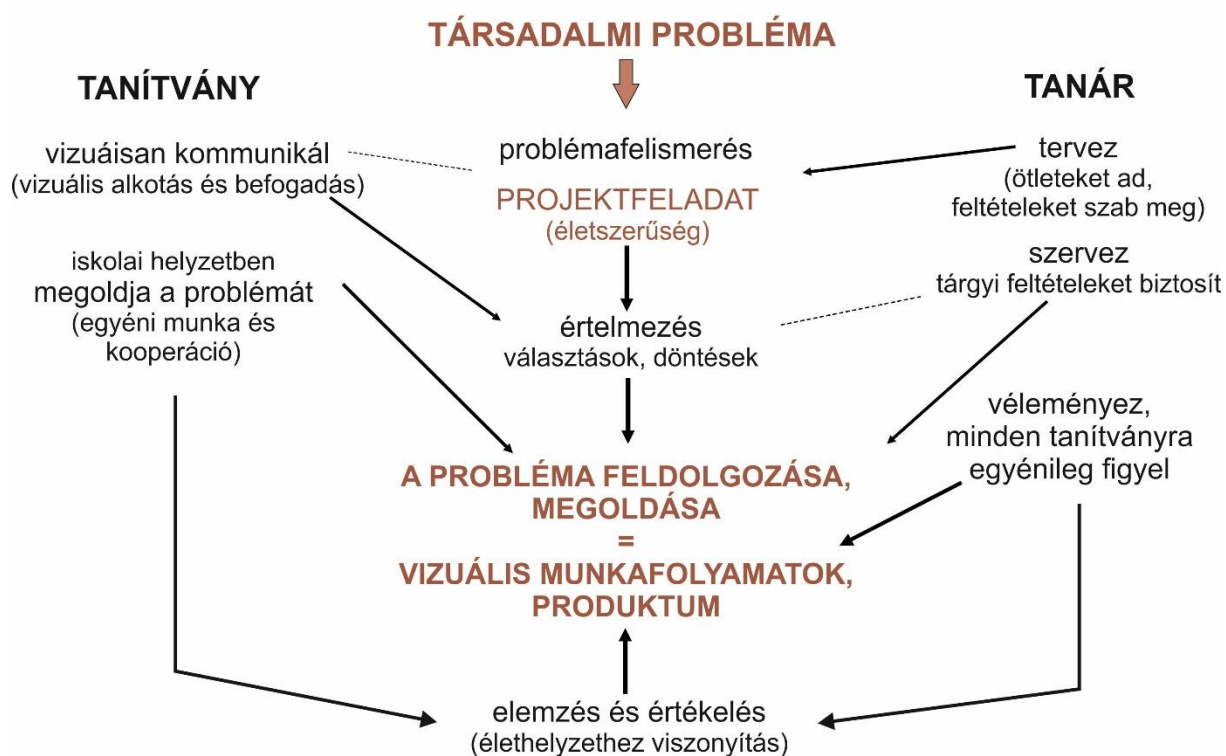
1-4. évfolyam

Sándor Zsuzsa

1. Alapelvek, célok – szemléletmód

A modul innovatív tartalma

A vizuális kultúra tanításában (és tanulásában) mára egy társadalmi kommunikációs aspektus látszik korszerűnek. A társadalmi kommunikáció ún. participációs felfogása a társadalmi problémák megoldására helyezi a hangsúlyt. Ebben a szellemben megváltozik mind a tanár, mind a tanítvány szerepe: a tanár ismeretközvetítő és ellenőrző funkciójából szervező-segítő-bátorító mentorrá válik, a tanuló pedig a korábnál sokkal nagyobb választási és döntési pozícióhoz jut, amelyhez nagyfokú önállóság társul.

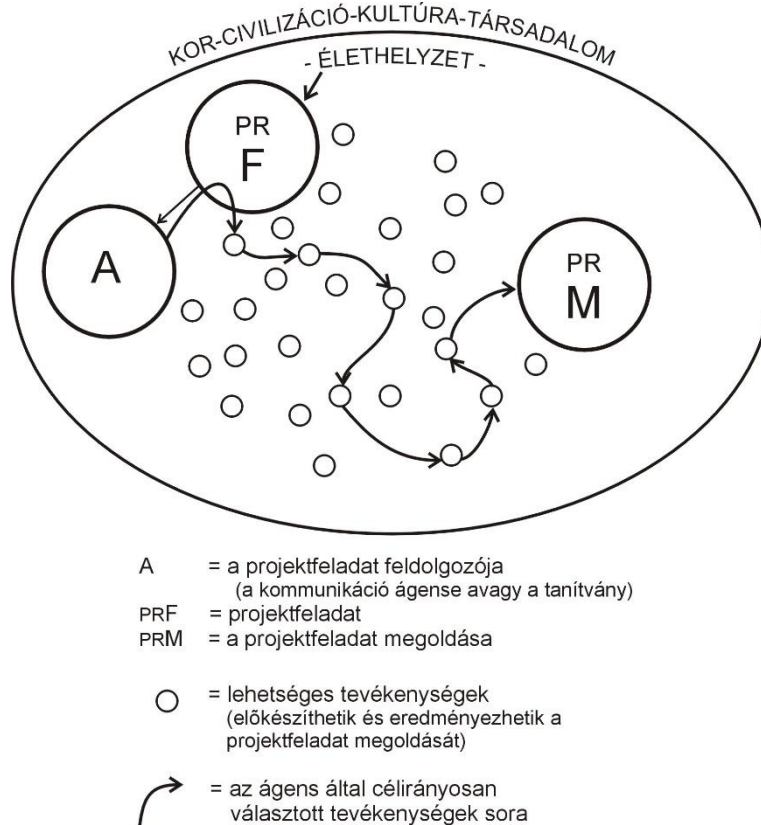
1. A társadalmilag beágyazott vizuális kommunikációs tanítás-tanulás (ábra: Sándor)

A fentebbiek szellemében zajló vizuális kommunikációs projekteknél mindig valamilyen élethelyzetre irányul, az élet valamely problémájára keres megoldást. A projekteknél munkálkodó tanulók – a projektjellegű karakterénél fogva – elsősorban vizuális úton keresik az élethelyzetekben felfedezett, belőlük kiszűrt problémákra a megoldást. Az együttműködés során szocializációs szempontokból kerülnek kommunikatív aspektusba a tanulók osztálytársaikkal és a tanárukkal, miközben sokféle kommunikációs helyzetet élnek át. A projektfeladat megoldása és a megoldáshoz vezető út végigjárása vizuális kommunikációs tevékenységek sorát igényli.

A társas jelleg kétségtelenül erősebb, ha a projektmunka csoportban történő együttműködést kíván. A vizuális kommunikációs projektek jelentős része azonban éppen az egyéni elgondolásokat igényli – önállóság és egyéniség, sőt egyediség és személyesség a vizuális alkotások egyes csoportjaiban elengedhetetlen.

A társadalmi élet különböző területeiről (család, település; kultúra, gazdaság, tudomány, stb.) vett témák jelentik a projektek magját. A kommunikatív jelleg megmutatkozik elsőként is abban, hogy a gyermek felismeri a témát (problémát) a projektfeladatban, majd folytatódik az értelmezéssel és alkotással. Végül zárul a projektfeladat megoldásával. Ugyanakkor vegyük észre, hogy a vizuális kommunikációs projektekben a feladatmegoldás tevékenység is, elsősorban alkotás, amely azonban nem tud érvényesülni elemzések és kutatómunka nélkül.

Tekintsük át az elmondottakat egy ábra segítségével.

2. A vizuális kommunikációs projekt kontextusai kommunikációs aspektusból (ábra: Sándor)

A projektfeladat megoldása válasz a problémahelyzetre, azaz a probléma megoldása lesz.

A problémamegoldás sokféle elő- és részmunkálat alapján jön létre. Most csak a vizuális típusúakat említve: a projektfeladat szellemében összeállított kép- és tárgygyűjtemények; saját ábrázolások a probléma feltárására (vizuális értelmezések), a probléma körüljárására (vizuális tanulmányok), a kivitelezést célzó vázlatok, tervek.

A projektfeladat – típusától függően - alapvetően kétféle megoldást kíván meg: vagy egy végeredmény-jellegű alkotást vagy sokféle alkotásból álló komplexumot, csomagot. Így valójában a projektpedagógiából ismert kétféle projekt realizálódik a vizuális kommunikációs projektekben is: a produktum-típusú és a folyamat-típusú. A különbség talán annyi, hogy a projektfolyamatban születő alkotások is produktumoknak tekinthetők – éppen az alkotótevékenység miatt.

Kutatási feltevés: a fentebbiek szellemében tanuló gyerekek jobban felkészülnek a társadalmi életre, jobban odafigyelnek környezetükre, cselekedni és szükség szerint rugalmasan változtatni képesek lesznek. Ezek mellett a távlati célok mellett a vizuális kommunikációs felkészültségük olyan lesz, amely jobban mobilizálható, adaptálható és sikerorientációt jelent a további iskolájuk tanulmányaiban, bármilyen speciális területen folytatják is a tanulást.

Fenntartható innováció: a modul esélyei a közoktatásban

A köznevelés mára olyan megújító változásokon ment át, amelyek alapot teremtenek egy olyan szemléletű program megvalósításához és a kísérleti időszakot követő legalább egy 4-8 éves időtartamon keresztül történő fenntartásához, amely a korábbi tantervi rendszerekhez és szerkezetekhez képest jobban a környezetre és az eredményességre, a hasznosításra és az egyéni, illetve csoport-sikerekre épít. A konkrét fenntartásra vonatkozó időtartam a szakmai tapasztalaton alapuló becslés alapján került megállapításra, azonban formáló befolyása természetesen hosszabb időtartammal jelölhető meg. Ma már minden tantárgyban mutatkoznak a tanár ismeretközlő-ismeretközvetítő szerepének csökkenését mutató jelek. Maga a társadalmi és az infokommunikációs környezet is olyan mértékű és irányú nyomást gyakorol a pedagógiára, amely alapján a köznevelés minden pedagógiai szereplője látja: a metodikai-szemléleti váltás (egyfajta paradigmaváltás) elkerülhetetlen. Az idő megérlelte a helyzetet, a kor és a társadalom pedig elvárja a változást. Reálisnak mondható tehát, hogy megújuló szemlélettel készülő programok fogadókésztségre találnak a pedagógustársadalomban és a szülők részéről egyaránt.

A vizuális kommunikációs modul egyes elemei visszavezethetők az ún. Zsolnai-programhoz és Heffner Anna tankönyveihez, (Zsolnai 1995, Heffner 2003), míg mások a szentlőrinci iskolakísérlethez, egyéb komplex kísérletekhez, mint pl. Trencsényi László és az Accademia Ludi et Artis vezetésével végzett tantervi-módszertani munka. Ez utóbbi keretében a művészeti-jellegű tantárgyak komplex összeszervezésével lényegében olyan projekt-típusú témaköröket dolgoztak ki a programban résztvevő tanárok, amelyekben irodalom, zene, tánc és képzőművészet a dráma befoglaló ernyője alatt komplex egységeket alkot (Trencsényi 2000). Összességében pedig az immár hosszú évtizedek óta Magyarországon is terjedő *projekteknél történő tanítás-tanulás*, más fogalmi megközelítéssel *a projektmódszer* jelenti a modul pedagógiai háttérét (Hegedűs-Lesku szerk. 2002, Sándor szerk. 2003). A projektmódszerről, a vizuális kultúra (kommunikáció) projektek korszerűségéről és az ún. feladatsorokban való tanulással történő összehasonlításról bővebben *A vizuális nevelés pedagógiája* című tankönyvben olvashatunk (Bálványos szerk. 2000. 201-213.). (Kapcsolódó hivatkozások a 7. Hivatkozások jegyzéke c. fejezetben.)

2. Tartalmak és módszerek

Tartalmak, műfajok, technikák

A témaköröket az ember, a kisebb-nagyobb közösségek, csoportok tevékenységi köreihez kapcsolódva választottuk ki. Élethelyzetek gyakorlása vagy iskolai körülmények közötti modellezése történik tehát, ahol a tanulási folyamat, illetve eredménye/produktuma vagy rögtön a valóságos társadalmi környezetben jön létre, vagy annak modellje, iskolai megjelenítése segítségével zajlik.

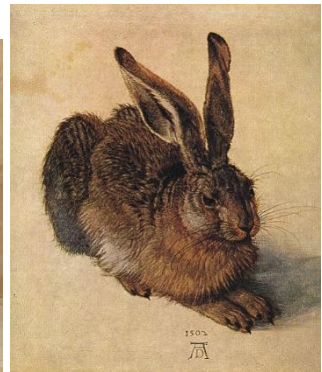
A témakörök tartalmi úgy jönnek létre, hogy az élethelyzetekben felfedezhető vizuális alkotásfajtákat tanulják, gyakorolják a gyerekek. Az élethelyzeteket feldolgozása kétirányú: a) a vizuális kommunikáció eszköztárával értelmezik (ismerkedő- megismerő-, elemző tevékenységek), b) az élethelyzetek problémáit feloldó, megoldó alkotótevékenységeket végeznek; illetve c) mindezekből valamint egyéb forrásokból (pl. kutatómunka) ismeretekre tesznek szert. Az alkotásfajtákkal való kapcsolatban fejlődnek a tanítványok általános és vizuális képességei, alakulnak ki a kompetenciáik.

A témakörök/témák kiválasztásának legfőbb szempontjai a következők voltak:

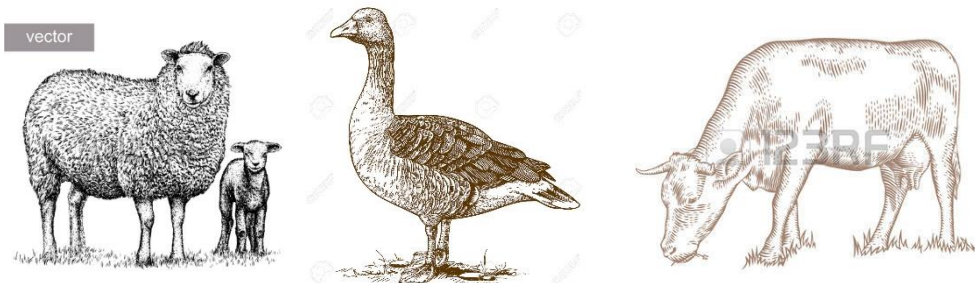
- tartalmazzon társadalmi-környezeti vonatkozásokat és így életszerű legyen,
- olyan kérdést vessen fel, ami problémahelyzetként érthető, így a feldolgozás probléma megoldási karakterű legyen,
- az életkor számára alkalmas és érdekes, inspiráló legyen,
- több esetben a konkrét környezetre vonatkozzon.

A vizuális kommunikációs témakörök eleve hangsúlyosan tartalmazzák a vizuális kultúra elemeit. Ezekhez csatlakoznak be komplex, illetve társadalmi környezetből vett elemek. Ilyen pl. a kiállítás, a különböző művészeti területeken végzett munka, a könyv. Az alapjaiban *nem vizuális karakterű témakörök is választhatók* (sőt: társadalmi kommunikációs szempontokból választandók is!), ezekben a vizuális kultúra elemeket látjuk meg és emeljük ki, illetve természetesen megtartjuk az egyéb, pl. szociális vonatkozásokat. Ilyen pl. a kereskedelem témája.

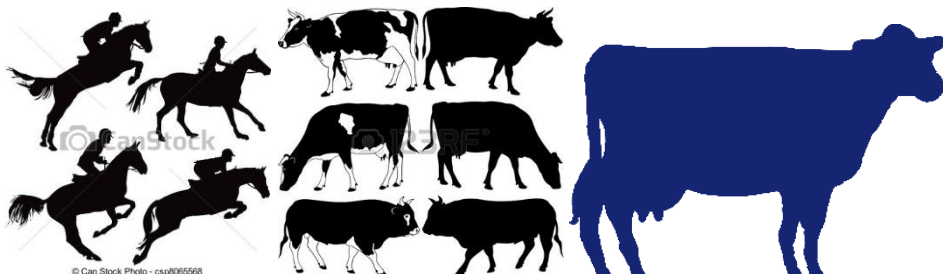
A projekt-típusú témakörök komplexek abban az értelemben is, hogy az élethelyzetek az alkotásfajták sokféleségét szólítják egybe. Így a probléma megoldása közben a tanulók a vizuális kultúra legkülönbözőbb területein végzik tanulmányaikat, sőt, a zene, a film, és az irodalom is bekapcsolódhat a feldolgozásba. Nézzünk egy példát, amely legyen „a háziállatok és élőhelyük, az állat és az ember kapcsolata”. A témakörben szervesen együtt vannak legalább a következő alkotásfajták: látvány utáni ábrázolás (dokumentumfotó, dokumentumfilm, rajz) és különféle magyarázó-értelmező ábrázolások (pl. felépítés, fejlődés), építmények és használati tárgyak (pl. ólak, etető-itató edények), munkaeszközök és gépek (pl. szekér, fejőgép), képzőművészeti alkotások (festmények, szobrok), népművészeti díszítmények.

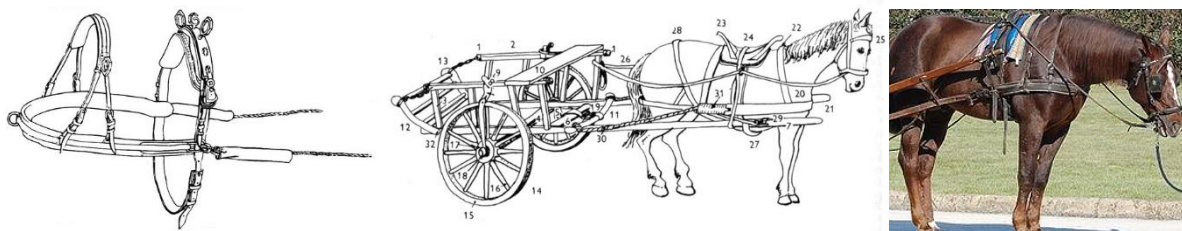
fotó, tehén; fotó, macska; Dürer: Nyúl (rajz, 16. sz.);

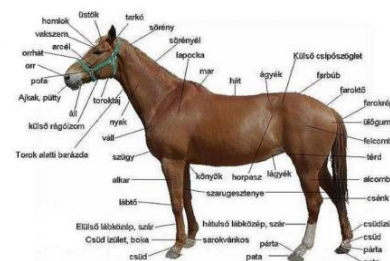
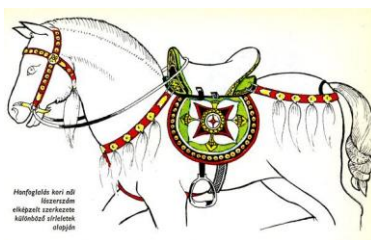
juh, lúd, tehén - látvány utáni rajzok

lovas ugratás, szarvasmarha - árnyrajzok [mozgás,.testforma]

a ló szerszámozása – magyarázó rajzok és fotó

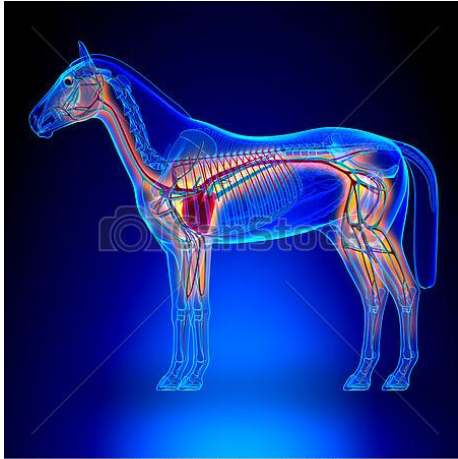
ló szerszámozása, honfoglalás kori lószerszám; ló testfelépítése – fotós és rajzos magyarázó ábrák

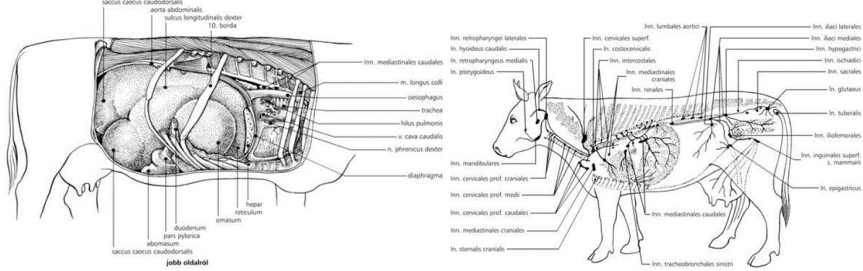
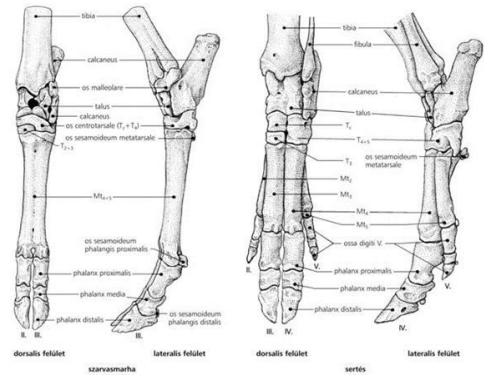
középkori lovas fegyverben, lovaskocsi-verseny – fotók

karám, fejés a tehenészetben - fotók

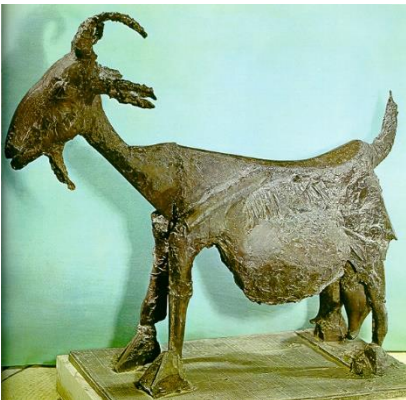
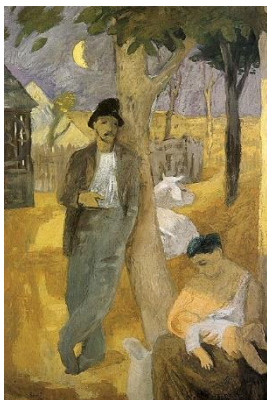
© Can Stock Photo - csp2828840

ló testfelépítése, speciális digitális magyarázó fotó; tehén testfelépítés – lábcsontrajzi, belső szervei – magyarázó rajz

Nagy Károly lovas szobra (középkor); kínai cseréphadsereg, lovak (ókor); Pheidiasz: Lovasok, Parthenon (dombormű, ókor)

Szónyi István: Este (20. sz., festmény); Picasso: Ember báránnyal, Nősténykecske (20. sz. bronzszobor)

Új és hagyományos módszerek

Hagyományosnak nevezhető, hogy alsó tagozatban szinte kizárólag a tanulók alkotó tevékenysége fémjelzi a tanítást-tanulást. E mellett azonban ma már jelentős szerepet kell kapnia a *kutatómunkán alapuló megismerő tevékenységnek* is. Az IKT eszközök és módszerek felgyorsult terjedése indokoltá teszi, hogy alsó tagozatba is fokozottabban bekerüljenek. Így kerül be a kutató és az elemző munkához az internet az okos telefonnal és a számítógéppel. A tanulmányutakon vagy az interneten végzett kutatómunka lehet önálló vagy csoportos. Együtt munkálkodás esetén a kutatás részelemei megoszlanak a csoport tagjai között, majd a tartalmak összeadásából bontakozik ki a téma, tehát egyfajta tudásmegosztó közösségi tevékenység eredményeképpen.

A hagyományos szabadkézi alkotótevékenység természetesen ebben a programban is változatlanul megmarad. Azonban e mellett alsó tagozatban is teret kell adni a multimédiás és digitális eszközök alkotás célú tanulói használatának. Szinte minden témakörben szerepet kap a digitális fotó és a videóklip, az ezzel a technológiával történő alkotások, dokumentációk, gyűjtemények készítése, amelyek lehetnek önálló eredmények és lehetnek a komplett alkotómunkához kapcsolható, előkészítő munkák. Ma már az egyszerű számítógépes szövegszerkesztés és szöveg-kép összeszerkesztés is joggal jelenik meg már az alsó tagozatban – így pl. 4. évfolyamon a könyv-témát feldolgozó egységbe.

Tekintettel a korosztályra, elsősorban a fotózás került bele a programba. Az elkészült fotókat (vagy azokból a kiválogatott kollektciókat) csak ritkán nyomtatják ki, általában digitális eszközök segítségével (beállított laptop/síkképernyős monitor vagy projektoros vetítés) mutatjuk be őket a projekt végi értékelés során és az osztálytermi vagy iskolai nyilvánosságot biztosító projektzáró (vagy évfolyamzáró) kiállításokon.

A tudásmegosztó tevékenység jellemzője, hogy a tanár ismeretátadó szerepét a gyerekek egyéni vagy kisebb csoportos kutatómunkája és annak osztály előtti bemutatása váltja fel. Ezt a módszert már a legkisebektől kezdve alkalmazni célszerű olyan témaköröknél, melyek megengedik vagy egyenesen igénylik. Olyan módszerről van szó, amely kiemelkedő személyiségépítő eredménnyel bír az önállóság és a közös célokért végzett együttes munkálkodás szempontjából, azaz társadalmi hatása is erőteljes.

Informális tanulási alkalmak

A vizuális kommunikációs modulban kiemelt szerepe van az informális tanulásnak, hiszen a koncepció lényege a társadalmi (és természeti) környezetbe ágyazottság. Minden évfolyamon szükséges tehát beépíteni az osztálytermen és az iskola épületén kívüli alkalmakat. Ezek az alkalmak általában alkotómunkát is tartalmaznak, tehát nem merülnek ki csak a szemlélésben, megfigyelésben és a kapcsolódó elemző-értelmező feldolgozásban. Ilyen alkalmak elsősorban a természetbe, a településre és a múzeumokba tett tanulmányi utak.

3. Témakörök, fejlesztési témák és nevelési célok

1.-4. évfolyam

2016/17. tanév, 1. évfolyam

PEDAGÓGIAI CÉLRENDSZER nevelési célok, általános és vizuális képességek fejlesztése, kompetenciák	TARTALMAK témakörök, témák, tevékenységek; vizuális alkotásfajták, ismeretek
1. évfolyam céljai: a játékba oltott alkotótevékenység örömeinek átélése, önfelelt alkotómunka, problémamegoldás a vizuális gondolkodás segítségével, modalitás váltás gyakorlása.	

<p><i>a mese érzéseket megszólító és felszabadító erejének átélése</i></p> <p>befogadó képességek - felismerés képessége, tetszés ítélet</p> <p>alkotó képesség térsejmlélet - térábrázolás fantázia, elképzelés modalitás váltás – a hallott és a síkon/mozgásban látott átváltása három dimenziós térbe konstruálás - különböző anyagokból adott célra anyagalakítás, eszközhasználat - ábrázolás-technikai jártasságok vizuális nyelvi jártasságok – karakteres formaábrázolás, jellemző színek</p>	<p>1.1. mese és vizuális kommunikáció</p> <p>1.1.1. hallott mesék és kitalált vagy átélt történetek elmesélése, mesekönyvek, olvasókönyvek lapozgatása, meseillusztrációk nézegetése (Réber László, Szenes Zsuzsa, Kass János)</p> <p>rajzfilmek (pl. Jankovits M.: Magyar népmesék sorozatból) megtekintése és megbeszélése meseélmények kifejezése festményben, rajzban, szoborban/térkonstrukcióban</p> <p>1.1.2. mesefilm rekonstruálása, megjelenítése makettben a filmen látott mese komplett makettjének elkészítése morfológiai jellemzőkkel, építményekkel, szereplőkkel (agyag és egyéb anyagok - dobozok, termékek, stb.), játék a makettel</p> <p>1.1.3. történet és megszemélyesítés a) tárgyanimációval olyan rövid események, történetek eljátszása, amelyekben valamilyen problémahelyzet megoldása, feloldása történik meg b) jól megragadható erkölcsi tanulságot (pl. a jó legyőzi a gonoszt, a szorgalmas munka meghozza az eredményét) hordozó rövid filmek, filmrészletek megtekintése, filmszereplők megjelenítése egyszerű alulról vagy felülről mozgatható síkbádban, egy lapos színpadi háttérkép készítése és improvizációk a bábokkal</p>
<p><i>a családi szeretet, az egymás segítségének ereje, átélése</i></p> <p>alkotó képesség vizuális emlékezet megfigyelés, látványértelmezés tárgy/téma felismerhető ábrázolása képalkotás, komponálás kiemeléssel</p>	<p>1.2. a család vizuális jellemzése <i>emlékek, képek, tárgyak, terek</i> <i>családi portréfestmények (pl. Rubens) és családfotók nézegetése</i></p> <p>1.2.1. fotókészítés, fotógyűjtés és a gyűjtemény bemutatása a társaknak, rajz és szobor készítés emlékek alapján a kisebb-nagyobb családi közösségről, családtagokról, családi eseményekről</p> <p>1.2.2. a család vagy egyes családtagok kedves tárgyainak, bútorainak, stb. bemutatása fotók és saját rajzok (tárgyak ábrázolása emlékezetből) alapján</p>
<p><i>a játszás örömeinek megjelenítése</i></p> <p>befogadó képességek- megfigyelés adekvát szempontválasztással ábrázoló képességek</p>	<p>1.3. játéktárgy és játéktevékenység mai, korszerű játéktárgyak nézegetése, próbálgatása kedves játéktárgy szóbeli és játéktevékenység közbeni bemutatása: mit ábrázol? hogyan kell/lehet vele</p>

<p>képi elképzelés</p> <p>anyagalakítás, eszközhasználat (ábrázolás-technikai jártasságok)</p> <p>vizuális nyelvi jártasságok – színek, karakteres formák</p>	<p>játszani, vannak-e játékszabályok? milyen a színe, anyaga, hogyan lehet rá vigyázni?</p> <p>régi játékok nézegetése vetített képekről</p> <p>játéktárgy készítése saját részre és/vagy olyan játéktárgy készítése, amellyel egyszerre legalább két személy tud játszani (pl. memóriakártya kartonpapírból, építőjáték agyagból)</p> <p>játéktárgy és a vele történő játszás témájának bemutatása rajzokban</p>
<p><i>első ismerkedés a műalkotás, a művészi alkotómunka és a múzeum fogalmi tartalmával</i></p> <p>befogadó képességek</p> <p>alkotó képesség</p> <p>művet átélő és beleélő képességek fantázia, elképzelés</p> <p>probléma feldolgozás</p> <p>síkon megjelenítő és térbeli alkotómunka közötti különbségek megtapasztalása</p> <p>vizuális nyelvi jártasságok</p> <p>ábrázolás-technikai jártasságok</p>	<p>1.4. festészet és szobrászat (a festő- és a szobrászművész munkája)</p> <p>filmek, fotók, műalkotás reprodukciók, múzeumi-képtári tanulmányutak segítségével ismerkedés a festő- és szobrászművészek munkájával</p> <p>(pl. Picasso, Andrassy Kurta János, Nádler István munka közben)</p> <p>elsősorban a következő művészek alkotásainak nézegetése, élmény, érzés, érzelem, hangulat, gondolat meglátása a művekben: Picasso, Klee, Földi Péter, Chagall, Andrassy Kurta János</p> <p>a művészekéhez, művésznövendékekéhez („művészinas”) hasonló élethelyzet-imitációra épített festő és szobrász alkotómunka végzése (megrendelésre készülő alkotások vagy művésziskolai feladathelyzetre – mester és tanítvány)</p> <p><i>projektzáró kiállítás:</i> képzőművészeti alkotások reprodukcióiból vetített képes interaktív felületen és a gyerekek alkotásaiból paravánokon, posztamenseken</p>
<p><i>életársulások, egymásrautaltságok megértése</i></p> <p>megfigyelőképességek</p> <p>értelmező képességek</p> <p>ábrázolóképeségek</p> <p>alkotó képesség</p> <p>összefüggések értelmezése</p> <p>látvány, tárgy felismerhető ábrázolása</p> <p>problémamegoldás</p>	<p>1.5. közelképek a mezőről, a mező és az ember kapcsolatáról</p> <p><i>összefüggések, tevékenységek, vizuális jellemzők</i></p> <p>tanulmányi út a mezőre (vagy azt pótló füvesített parkrésze): a természeti élet mikrovilágának, szimbiotikus együttlétének (pl. virág és méh, földigiliszta és gyökérzet) és a kapcsolódó emberi tevékenység megfigyelése, helyszíni fotózás, rajzolás, lehetőség szerinti fűvek, gyepek és más növények összegyűjtése és életben tartó elrendezése az osztályteremben, fűmag vetése egy alkalmas területen és a fű/gyep fejlődésének megfigyelése</p> <p>(megfigyelési témák a tanulmányúton és fotók vetítésével:</p> <p>a fű/széna és az állattartás, méhészet</p>

<p>ábrázolás-technikai jártasságok vizuális nyelvi jártasságok színazonosítás</p>	<p>a kertészek munkája a füves területek ápolásával élménykifejező alkotómunka festéssel, mintázással, konstruálással</p> <p>mezei virágok és más növények, mezei egerek, bogarak, rovarok – a mikrovilág élete a mezőn, a gyepen; gyepfoltok a városban – mikrovilág: rovarok, gombák – nagyítóval tanulói megfigyelések, vetített mikroképek és kapcsolódóan a szerzett élmények megjelenítése síkon és térben</p>
<p><i>közösségi élmény átélése, kooperációs képességek</i></p> <p>befogadó képességek alkotóképességek - képalkotás, komponálás kiemeléssel (élmény-, érzés-, hangulat kifejezés) konstruálás – technológia betartása</p> <p>anyagalakítás, eszközhasználat (ábrázolástechnikai jártasságok)</p> <p>vizuális nyelvi jártasságok: forma- és színminőségek</p>	<p>1.6. karácsonyi tárgyak, látványok, illatok</p> <p>tevékenységek, mindegyikhez a tanulók igénye szerinti élmény-ézés-hangulat kifejező alkotómunka is kapcsolódhat:</p> <p>a) a fenyőfa formájának, szépségének megfigyelése b) díszek készítése: papírkivágások, aranyozott dió, stb. c) mézeskalács készítése – tésztakészítés fűszerekkel, sémaformák használatával sütemény formálás, sütés d) karácsonyfa és ajándéksarok összeállítása az osztályban</p>

2017/18. tanév, 2. évfolyam

<p>nevelési célok, általános és vizuális képességek fejlesztése, kompetenciák</p>	<p style="text-align: center;">TARTALMAK</p> <p style="text-align: center;">témakörök, témák, tevékenységek; vizuális alkotásfajták, ismeretek</p>
<p>2. évfolyam céljai: a környezet életkorhoz kapcsolódóan érdekes jelenségeinek megfigyelése, problémamegoldás a vizuális gondolkodás segítségével, kreativitás és modalitás váltás erőteljes fejlesztése</p>	
<p><i>azonos téma sokféle megjelenítési változata az emberi alkotómunkában, önfelelt alkotómunka, sikerélmények</i></p> <p>befogadó képességek megfigyelés – látványfelismerés és értelmezés</p>	<p>2.1. (házi)állatok és élőhelyük, állat és ember kapcsolatának ábrázolásai</p> <p><i>a tudományos vizuális kommunikációban, a képzőművészetben, a zenében, az irodalomban és a filmben</i></p> <p>golya és golyafészek, baromfi, kutya, más állatok vizuális jellemzőinek megfigyelése a településen, a</p>

<p>vizuális elemzés – vizuális jellemzők megállapításával</p> <p>alkotó képesség</p> <p>látvány, tárgy felismerhető ábrázolása</p> <p>modalitás váltás – zene megjelenítése képben, festmény hangulatának zenévé alakítása</p> <p>vizuális emlékezet – látványok felidézésével</p> <p>élménykifejezés – a kifejezés céljának megfelelő képalkotás</p> <p> kreativitás - rugalmasság</p> <p>anyagalakítás, eszközhasználat (ábrázolástechnikai jártasságok)</p> <p>vizuális nyelvi jártasságok – a témának megfelelő formák, színek használata</p>	<p>közvetlen környéken és/vagy a terembe bevitt kisállatok – az állatfajta jellemző színei, formái</p> <p><i>természettudományi könyvek, weboldalak</i></p> <p>állatábrázolásainak megfigyelése az ábrázolási mód elkülönítésével (a fotó és a rajz megkülönböztetése) és egy-két legfontosabb jellemzőjének megállapításával (előzetes tanulói kutatómunka, digitális képgyűjtemények, majd tanári vezetéssel feldolgozás)</p> <p><i>képzőművészet:</i> tehén-, ló- és lovas ábrázolások különféle korokból (Szőnyi István: <i>Este, Tehenek</i>, lovasok a Parthenon frízéről, középkori lovas szobor (pl. Nagy Károly lovas szobra), lovak és harcosok a kínai agyaghadzseregből), Picasso: <i>Nősténykecske</i>; egyéb állatábrázolások a) Dürer <i>nyúl, gólya</i>, b) a Sárospataki Képtár Domján József gyűjteményének fametszetein (bálna, páva, halak)</p> <p><i>zene:</i> Prokofjev Péter és a farkas</p> <p><i>irodalom:</i> Fekete István <i>Kele, Vuk</i></p> <p><i>rajzfilm:</i> Vuk, Bambi; dokumentumfilm: <i>tengeri halak, erdei állatok</i></p> <p>a tanulók kifejező alkotómunkái egy-egy zenei, irodalmi, képzőművészeti alkotásból származó élmény és emlékek felidézése alapján</p> <p>egyik közegből a másikba történő átlépés (pl. hangzó anyag a Szőnyi festményhez, a Prokofjev-zene megfestése)</p> <p>szövegalkotás, zenealkotás, rajzok, festmények, szobrok</p>
<p><i>az ellenszolgáltatás nélküli adni tudás érzéseinek átélése, összefüggések értelmezése</i></p> <p>alkotó képességek</p> <p>formaalkotás térben</p> <p>tárgykészítő- és díszítő jártasság</p> <p>jártasság a tárgycsomagolásban</p> <p>konstruálás - anyag-, szerkezet- és technológia ismeret, tervezés és kivitelezés</p>	<p>2.2. az ajándéktárgy és az ajándékozás</p> <p><i>a személy, az alkalom, az ajándéktárgy és a csomagolás kommunikációs összefüggéseinek tanulása</i></p> <p>az ajándékozás lépéseinek áttekintése – fotók vetítésével és egyéb tanári szemléltetésekkel, magyarázatokkal kísérve: 1. mi az ajándékozási alkalom, 2. ki a megajándékozott, minek örülne, 3. az ajándékozó hogyan tudná elkészíteni, 4. a tárgyfajtahoz és az alkalomhoz milyen csomagolás kapcsolódhat</p> <p>a tanulók saját tervet készítenek a témára: a) kinek és mit, b) hogyan lehetne elkészíteni és csomagolni, c) milyen anyagok, eszközök szükségesek hozzá</p> <p>az ajándéktárgy átadásra kész kivitelezése</p> <p><i>a projekt végeredménye: a becsomagolt, névjegykártyával és üzenettel ellátott tárgy</i></p> <p><i>zárás:</i> tanulók élménybeszámolóit az ajándék átadásáról</p>

<p>anyag- és eszközválasztás/használat: tárgyalótechnikai jártasságok</p> <p>vizuális nyelvi jártasságok - a formálás és a ritmusképzés jártassága</p>	
<p><i>annak megtapasztalása, hogy a fantasztikum, a valóság tényeitől való elrugaszkodás az emberi gondolkodás szerves része</i></p> <p>befogadó képességek</p> <p>megfigyelés - a látottak lényeges vonásainak kiemelése</p> <p>látványértelmezés - következtetések levonása</p> <p>alkotó képességek</p> <p>kreativitás – fantázia, egyediség</p> <p>élmény kifejezés</p> <p>anyag- és eszközválasztás/használat (ábrázolástechnikai jártasságok)</p> <p>vizuális nyelvi jártasságok – forma- és színazonosítás</p>	<p>2.3. fantasztikus lények a vizuális művészetekben</p> <p>műalkotások (festmények, szobrok, filmek) alapján néhány fantasztikus lény forma- és színjellemzőinek megállapítása</p> <p><i>példák:</i> griff a nagyszentmiklósi aranykincsről, pegazus meseillusztrációkról, sárkány – kínai művészet, középkori táblaképek pl. Ucello Szt. György és a sárkány 1456 k., Kolozsvári Márton és György Szent György és a sárkány 1371; részletek Harry Potter filmekből, japán anime filmekből</p> <p>élményalapú alkotások a látott képek és elképzelések alapján: fantasztikus lények ágakból, rongyokból konstruálva (csoportmunka, osztályteremben vagy iskolaudvaron)</p> <p>mintázással szobrok, festmények egyéni munkában</p>
<p><i>egyszerű építészeti jellegzetességek megismerése</i></p> <p>befogadó képességek</p> <p>értelmező képességek -</p> <p>szimbolizáció – jelentés felismerés</p> <p>ábraértelmezés</p> <p>alkotó képességek</p> <p>konstruálás – a célnak megfelelően</p> <p>térszemlélet - térértelmezési és – ábrázolási jártasság</p> <p>absztrakció – lényegkiemelés és egyszerűsítés</p> <p>anyagalakítás, eszközhasználat (ábrázolástechnikai jártasságok)</p>	<p>2.4. a lakás, az iskola, a templom</p> <p><i>térszétválasztások, berendezési tárgyak, praktikus és kényelmi szempontok, a használatot és a szépérzékét kielégítő színek, anyagok és formák</i></p> <p>2.4.1. a lakás funkciója, helyiségei, berendezése, saját lakás tanulói bemutatása különféle ábrázolásokban (fotók és rajzok)</p> <p>2.4.2. az iskola funkciója, funkcionális terei, berendezési tárgyai, a használt anyagok és a tisztán tartás összefüggése, praktikus iskolai bútor kitalálása rajzban, térszétválasztásának és közlekedési utak vizsgálata alaprajzon, jelzések az iskolában – a saját iskola bejárásával</p> <p>2.4.3. a templom funkciója és az épület formája, részei, szobrászati-festészeti díszei - vetített képek (Budapesti Mátyás templom) és tanulmányi út alapján</p>

<p>vizuális nyelvi jártasságok – színek, formák, felületek</p>	<p><i>alkotómunka:</i> kitalált lakás, iskola vagy templom makett készítése papírdobozok átalakításával, jelek használatával, papírkonstrukciók</p>
<p><i>az önismeret elmélyítése</i></p> <p>megfigyelőképesség - a látottak lényeges vonásainak kiemelése</p> <p>vizuális elemzés - analógiák felismerése</p> <p>alkotó képességek</p> <p>vizuális jellegzetességek ábrázolása</p> <p>vizuális nyelvi jártasságok – jellegzetes formák, színek, felületek</p>	<p>2.5. önarckép és énkép</p> <p>híres emberek fotóinak és önarckép-festmények nézegetése (Van Gogh, Dürer)</p> <p><i>2.5.1. vizuális megfigyelések és megjelenítések emlékeken alapuló alkotásokban:</i> külső (testalkat, bőr- és hajszín, frizura, stb.) és belső tulajdonságok külső jelei</p> <p><i>2.5.2. élménykifejezés emlékek alapján:</i> érzelmek az arcon, a testtartás és a hangulat összefüggése – eseményekbe ágyazva</p> <p><i>2.5.3. beszámoló vizuális naplóban:</i> kedvelt színek, formák, személyes tárgyak, kabalatárgy</p> <p>kedvelt, ruházat, játék – ábrázolás a témában</p> <p><i>interjúk begyűjtése a naplóba:</i> mások véleménye (a személy vizuális arculata)</p>
<p><i>ismerkedés a közvetlen természeti környezet és az ott élő emberek kapcsolatával</i></p> <p>befogadó képességek</p> <p>megfigyelés - a látottak lényeges vonásainak kiemelése, adekvát szempontválasztás</p> <p>értelmezés - következtetések levonása</p> <p>vizuális elemzés – analógiák</p> <p>alkotó képességek</p> <p>látvány, tárgy felismerhető ábrázolása</p> <p>vizuális nyelvi jártasságok - forma azonosítás</p>	<p>2.6. a Tokaj-hegyvidéki és a zempléni környezet vizuálisan megragadható értékei</p> <p><i>fotók és tanulmányi út</i> - kőzetek és jellemző növények forma- és színvilága – helyszíni rajzok és természeti tárgyak gyűjteményének készítése, a tárgyak vizuális jellemzői</p> <p>szőlőtermesztés és borfeldolgozás tárgyai, eszközei – tárgyak elemzése (pl. kapa, metszőolló - funkció, forma, működés/szerkezet)</p> <p>néprajzi-népművészeti értékek – vetített képek nézegetése (cserépedény, üvegtárgy, szőttes), tanulmányi út a Sáradsadányi Néprajzi Gyűjteménybe – a helyszínen a régi tárgyak látványindíttatású lerajzolása (csónak, varsa, szakajtók, kosarak, prés gép, cserépkorsók, üveghuta-termékek, stb.)</p>

2018/19. tanév, 3. évfolyam

<p>nevelési célok, általános és vizuális képességek fejlesztése, kompetenciák</p>	<p>TARTALMAK</p> <p>témakörök, témák, tevékenységek; vizuális alkotásfajták, ismeretek</p>
--	---

<p>3. évfolyam céljai: figyelemirányítás a környezet életkorhoz kapcsolódóan érdekes jelenségeire, problémamegoldás a vizuális gondolkodás segítségével, a fantázia, a képi elképzelések folyamatos működtetése a vizuális gondolkodásban, elmélyedt alkotómunka, sikerélmények</p>	
<p><i>a tervező és problémamegoldó gondolkodás, önállóság erőteljesebb fejlesztése</i></p> <p>befogadó képességek értelmező képességek szimbolizáció – jelentés felismerés</p> <p>alkotó képességek jelalkotó jártasság</p> <p>nem vizuális jellegű információk megjelenítése - összefüggések értelmezésével</p> <p>közérthetőségre törekvés az ábrázolásban</p> <p>anyag- és eszközhasználat a célnak megfelelően</p> <p>vizuális nyelvi képességek – időábrázolás jellemző fázisokkal</p>	<p>3.1. az utazás</p> <p>térképek és útvonalrajzok az utazáshoz kapcsolódó jelek, jelzések ábrázolási jellemzői - elemzések, az utazáshoz szükséges tárgyak, járművek, menetrend – tárgyi és ábrázolási jellemzők elemzése</p> <p>útiterv, úti dokumentáció összetevőinek megbeszélése</p> <p>komplett útiterv készítése az osztály több tantárgyat átfogó tanulmányi útja céljára, előzetesen a paraméterek közös eldöntése (pl. 1 vagy 2 napos legyen, autóbuzsos vagy vonatos utazással maximum hány km távolságra lehet a végcél/utolsó állomás, stb.)</p> <p>a terv minimális tartalma: szöveges leírás menetadatokkal és a személyes poggyász praktikus tartalmának meghatározásával; saját rajzok legalább az útvonal ábrázolásával, jelek használatával, rövid leírások és gyűjtött képek az útvonal és az állomás/ok természeti, építészeti, néprajzi, történelmi értékeiről</p> <p>a terveket (név nélkül) kiállítják és a szülői-tanári zsűri kiválasztja a legalkalmasabbat, amit meg is valósítanak</p> <p>a tanulmányi úton minden tanuló tantárgyi feladatokat old meg (benne fotós és rajzos ábrázoló feladatok is), ebből és a saját megfigyeléseiből, meglátásaiból úti dokumentációt (naplót, portfóliót) készít</p> <p><i>záró mozzanat:</i> a tanulók kiválasztják a legjobb, leggazdagabb, legérdekesebb úti dokumentációkat és megindokolják a döntésüket</p>
<p><i>ábrázolásfajták iránti érdeklődés felkeltése, különbségtétel</i></p> <p>befogadó képességek megfigyelőképességek értelmező képességek – ábrák értelmezése</p> <p>alkotó képességek formaalkotás a síkban – megfigyelt formák megjelenítése (ábrázolási jártasság)</p>	<p>3.2. növények vizuális jellemzői, ábrázolásai</p> <p>a tudósok és felfedezők munkája: tudományos leírások és növénytani ábrázolások, kutató- és gyűjtőmunka ismeretterjesztő könyvekből, weboldalokról - az egyes ábrázolás fajták és az általuk közvetített információk: a beazonosításra szolgáló fotó és részletgazdag naturalista rajz, a karakterjellemzőket hordozó egyszerűsített vonalrajz és homogén foltrajz, a testfelépítést és egyes részleteket megmutató/magyarító ábrázolások, a fejlődést bemutató képsorozatok</p> <p>Csapodi Vera és mások növénytani ábrázolásai növények és művészet, ábrázolások vizuális művészeti alkotásokban: tárgyak díszítésében (edények,</p>

<p>ábraalkotási jártasságok – felépítés, fejlődési folyamat magyarázata</p> <p>a modell utáni ábrázolás munkafolyamatának tudatos végig vitele a tárgy és az ábrázolás folyamatos összevetésével</p> <p>anyagok, eszközök megválasztása a célnak megfelelően (ábrázolástechnikai képességek)</p> <p>vizuális nyelvi képességek -</p> <p>a használt színek és formák, ábrázolási módok ábrázolási célnak megfelelése</p>	<p>hímzések, kódexek); festészetben: Monet, Van Gogh, barokk virágcsendélet</p> <p>választott növény feldolgozása vizuális alkotómunkával (fotó, részletgazdag látványrajz, részek és egész, fejlődési magyarázat) és leíró szövegekkel, tudományos célra</p>
<p><i>országok, civilizációk közötti hasonlóságok és különbségek vizuális jellemzők alapján</i></p> <p>befogadó képességek</p> <p>szimbolizáció, jelelemzés</p> <p>megfigyelőképességek</p> <p>értelmező képességek - következtetések levonása</p> <p>a vizuális művészetek elkülönítése: népművészet, képzőművészet, építészet</p> <p>alkotó képességek</p> <p>formaalkotás a síkban – megfigyelt formák és színek megjelenítése</p> <p>anyagok, eszközök megválasztása a célnak megfelelően (ábrázolástechnikai képességek)</p> <p>vizuális nyelvi képességek -</p> <p>a használt színek és formák, ábrázolási módok ábrázolási célnak megfelelése</p>	<p>3.3. a Föld, országok, népek, civilizációs különbségek vizuális megnyilvánulásai</p> <p>Föld-ábrázolások – térképek, úrfotók</p> <p>Magyarország címere, zászlaja, jeltárgyai; térképe és útvonal-kapcsolatai más országokkal; az ott élő emberek vizuális és öltözködésbeli jellemzői, jellemző vadon élő állatok és növényzet, tárgyi világ, néhány jelentős építészeti (Budai Vár és a Budavári Palota), képzőművészeti (Hősök tere szobrai) és népművészeti érték (kalocsai népviselet, mezőkövesdi miskakancsó, sárospataki kerámia) – közös feldolgozás az egyes ábrázolásfajták és művészeti kategóriák néhány kiemelt jellemzőjének megfigyelésével</p> <p><i>egyéni feldolgozások és tudásmegosztás:</i> egy választott ország bemutatása gyűjteményben a tanár által vezetett Magyarország-feldolgozáshoz hasonlóan – rövid szöveges leírások, digitális képgyűjtemény az alkotásfajta megnevezésével, saját rajzok</p> <p>a projekt zárása: vállalkozó (minél több tanuló) ismerteti a választott országról szóló munkája eredményét</p>

<p><i>a vásárlás összetevőinek vizsgálata, a vásárlói magatartás formálása</i></p> <p>befogadó képességek megfigyelőképességek értelmező képességek - összefüggések értelmezése, ábrák értelmezés szimbolizáció - jelelemzés</p> <p>alkotó képességek szimbolizáció - jelalkotás ábrák alkotása - jártasság egyszerű magyarázó ábrák készítésében konstruálás</p> <p>anyag- és eszközválasztás/használat a célnak megfelelően vizuális nyelvi használata a célnak megfelelően</p>	<p>3.4. vizuális kommunikáció és kereskedelem tanulmányi út a piacra és vagy boltba/áruházba, helyszíni megfigyelések és ezek kiegészítése vetített tanári szemléltetéssel, elemzések, vázlatrajzok:</p> <p>a) tárolók, termékek és csomagolások b) a termékeken és a kereskedőhelyeken használt jelek b) a kirakat, a piaci stand c) rajzos-képes használati utasítás, szerelési rajz d) az árukínálás vizuális összetevői, a vizuális reklám</p> <p><i>átfogó, alkotásra alapozott projekttevékenység:</i> az osztályterem egy részének átalakítása piaccá vagy valamilyen típusú bolttá és felszerelése a szükséges saját készítésű és/vagy összegyűjtött tárgyakkal és a maguk készítette egyéb vizuális alkotásokkal (pl. feliratok, árcédulák, használati útmutatók, reklámok)</p> <p>zárás: vevők és vásárló szerepjáték-improvizációk (vásárlói alaphelyzet: mire van szüksége, mit szeretne vásárolni, a pénz beosztó felhasználása kereskedői alaphelyzet: minél több áru eladása, a vásárló igényének kiszolgálása)</p>
<p><i>a közös munkálkodás és az együttlét örömeinek megélése, szervezési jártasságok, feladatmegosztás</i></p> <p>befogadó képességek megfigyelés – adekvát szempontválasztással látványfelismerés és –értelmezés (a jelentés azonosítása, következtetések levonása)</p> <p>alkotó képességek képalkotás, komponálás – a képelemek rendezése</p> <p>vizuális nyelvi képességek - színek, formák, komponálás, elrendezés ritmus kialakítása a célnak megfelelően</p>	<p>3.5. az ünnep vizuális megnyilvánulásai elemzések: ünnepi tárgyak (pl. étkészlet, asztalterítő), az ünnephez kapcsolódó díszítés, alkalmi és ünnepi öltözet ünnepi terítések és tálalások elemzése az ünnepi alkalomra szóló képes-szöveges meghívó</p> <p><i>alkotótevékenység:</i> meghívott vendégekkel közös ünnepi vendéglátás az osztályteremben valamilyen alkalomra – egyszerű, ám szépen, rendezetten díszített szendvicsek, más egyszerű ételek készítésével és tálalásával, ünnepi terítéssel</p> <p>(javasolt praktikus bonyolítás, feladatmegosztások: meghívók elkészítése [előre nyomtatott szövegblokkok felhasználásával], szervezési előkészületek (pl. beszerzések), az ételek és a terítés elkészítése közös csoportmunkában, átöltözés az ünnepre, az ünnep lebonyolítása után az ételek elfogyasztása)</p>

<p><i>a tárgyi világ megbecsülésére, a tárgyak szeretetére nevelés</i></p> <p>befogadó képességek</p> <p>értelmező képességek – összefüggések, a tárgytervezés-tárgyalkotás folyamatának értelmezése; ábrák értelmezése</p> <p>az iparművészet és a formatervezés fogalmi értelmezése</p> <p>alkotó képességek</p> <p>konstruáló-tárgyalkotó képességek</p> <p>anyagok és eszközök célnak megfelelő használata (ábrázolástechnikai képességek)</p> <p>vizuális nyelvi képességek – a forma funkcióhoz kötődő megválasztása</p>	<p>3.6. az iparművész és a dizájn munkája</p> <p>a művészettörténetből és a mindennapi használatból vett tárgyak elemzése a funkció-méret-formakarakter-anyag-díztetés összefüggéseinek vizsgálatával</p> <p>néhány formatervezőtől származó egyszerűbb tervrajz vizsgálata, a tervezői gondolkodás és ábrázolási mód jellemzői</p> <p>(példák) tárgyak, művészi tárgyak:</p> <p>egyszerű használati tárgyak (pl. kisebb kerámia edények, tárolók), ékszerek (pl. karkötő, nyaklánc, hajpánt) tervezése rajzban és elkészítése</p> <p>kiállítás és vásár a művészi tárgyak reprodukcióit bemutató vetítettképes felülettel és a gyerekek által készített tervekből, tárgyakkól</p>
<p><i>Ismerkedés a múzeum általános feladatával és a vár építményformájával, történeti értékeivel</i></p> <p>befogadó képességek</p> <p>megfigyelőképességek</p> <p>értelmező képességek - a múzeum fogalma, feladatköre, a makett szerepe, jellemzői</p> <p>alkotó képességek</p> <p>konstruáló-tárgyalkotó képességek</p> <p>anyagok, eszközök célnak megfelelő használata</p> <p>vizuális nyelvi képességek – formák méreteinek viszonyítása, arányok</p>	<p>3.7. a múzeum, a vár</p> <p><i>3.7.1. tanulmányi út a II. Rákóczi Ferenc Múzeumba</i></p> <p>helyszíni megfigyelések:</p> <p>a vár építészeti jellemzői</p> <p>raktárak és kiállító terek, tárgyak és információk</p> <p>gyűjtőhely, tárgyak megóvása/konzerválása, a kiállító helyszín jellemzői, vizuális információk a múzeumlátogatók számára</p> <p>múzeumi viselkedési normák</p> <p>helyszíni alkotómunka: fotók és néhány rajz készítése az épületekről, egy-két rajz készítése választott kiállítási tárgyról</p> <p><i>3.7.2. osztálytermi rekonstrukciós és újraalkotó tevékenységek, 4-5 fős csoportokban (összesen max. 5 csoport): a helyszíni rajzok alapján,</i></p> <p>a) a Rákóczi vár makettjének elkészítése,</p> <p>b) a kiállításokon megfigyelt és rajzokkal dokumentált tárgyak, festmények, építészeti részletek újra ábrázolása makettben vagy hozzájuk hasonlóak készítése (agyagból, nagyméretű vármakettnél a kiégetés miatt</p>

	<p>elmozgatható elemekből építve; rajzolással, festéssel, stb.)</p> <p>c) praktikus adatokat (vár: részek megnevezése, egy-két egyszerű idő-adat; tárgyak: megnevezés, méret, anyag, alkotó neve) információs kártyák készítése</p> <p>d) az alkotások bemutatása a társaknak</p>
--	---

2019/20. tanév, 4. évfolyam

nevelési célok, általános és vizuális képességek fejlesztése, kompetenciák	TARTALMAK témakörök, témák, tevékenységek; vizuális alkotásfajták, ismeretek
<p>4. évfolyam céljai: figyelemirányítás a környezet életkorhoz kapcsolódóan érdekes, társadalmilag is jól értelmezhető jelenségeire, problémamegoldás a vizuális gondolkodás és összefüggésrendszerek megértésének segítségével, a tervszerű és kapcsolatokra figyelő vizuális gondolkodás fejlesztése, elmélyedt alkotómunka, eredményorientált gondolkodás, sikerélmények, komplexitás és modalitásváltás</p>	
<p><i>a tér- és időélmény képességek fejlesztése, a világról alkotott kép tágítása</i></p> <p>befogadóképességek megfigyelőképességek térszemlélet -térértelmezés ábrák értelmezése összefüggések meglátásával időértelmezés</p> <p>alkotó képességek kreativitás - fantázia és elképzelés képességei időbeli folyamatok megjelenítése: időfolyamat jellemző fázisainak kiemelése; lényegkiemelés, fázismegragadás</p> <p>anyagok, eszközök célnak megfelelő megválasztása és használata</p>	<p>4.1. a világűr látványai és tárgyai <i>elemzések:</i> felfedezések, űrjárművek, gépek (pl. teleszkóp, űrszonda) és más tárgyak, terek csillagkép, csillagtérkép csillagászati magyarázó ábrázolások űrfotók film: Lucas, George <i>A csillagok háborúja</i> (részletek) <i>alkotótevékenység:</i> forgatókönyv írása egy rövid űrben játszódó történetre, a történet kulcsmozzanatainak makettben történő elkészítése és rögzítés fotósorozattal vagy a történet lejátszása a figurák, tárgyak mozgatásával és a játék videós rögzítése</p>

<p>vizuális nyelvi képességek – időábrázolás fázisokkal</p>	
<p><i>ismerkedés a település, a város vizuális kommunikációs összetevőivel, komplex és organikus együttesével</i></p> <p>befogadó képességek értelmező képességek – magyarázó ábrák értelmezése, összefüggések értelmezése (útrendszer, építménycsalád, jel-jelentés tervezés-kivitelezés összefüggése) szimbolizáció – jelek elemzése, értelmezése</p> <p>alkotó képességek konstruálás térsejtellet - térábrázolás</p> <p>anyagok, eszközök célnak megfelelő megválasztása és használata vizuális nyelvi képességek - térábrázolás</p>	<p>4.2. a város <i>elemzések:</i></p> <p>épület- és építményfajták a városban - a várostervező, a megrendelő szerepe, az építész és a kivitelező munkája,</p> <p>építészeti tervrajzok jellemzői (helyszínrajz, alap- és homlokzati/nézeti rajzok, látványrajz –a környezetbe ágyazott rekonstrukciós rajz)</p> <p>közlekedési útvonalak, térkép- és útvonalrajzok készítése; közlekedésirányítás</p> <p>járművek vizuális jellemzői, ábrázolásai</p> <p>jelek a városban</p> <p>a várost irányító önkormányzat munkája</p> <p><i>alkotó tevékenység:</i></p> <p>komplett város tervezése és a makett elkészítése a feladatok megosztásával, közben szerepjátékok, munkamegbeszélések és viták (az eredmény a teremben néhány négyzetméteres terjedelmű papírdoboz/papírkonstrukció)</p>
<p><i>ismerkedés a kép és szöveg egymást támogató szerepeivel, néhány könyvműfajjal;</i></p> <p><i>önálló döntések, választások, kutatómunka és a választást szolgáló alkotómunka</i></p> <p>befogadó képességek megfigyelőképességek értelmező képességek – összefüggések meglátása</p> <p>alkotó képességek konstruálás - tárgyalkotás képalkotás, komponálás - képelemek szervezése, figyelemirányítás (vizuális nyelvi képességek)</p>	<p>4.3. a könyv (a könyvkiadó munkája)</p> <p>mint tárgy, a könyv-tárgy részei; mint kép és szöveg összekomponálása – elemzések könyvek, könyvoldalak segítségével</p> <p><i>tanulmányi út</i> a nyomdába – hagyományos technika: szövegszedés betűkből, tőpéldány és sokszorosítás; digitális technika: szoftveres nyomtatás- és sokszorosítás; méretre vágás, könyvkötészet</p> <p><i>egyéni alkotómunka:</i> néhány (kb. 8-16) lapos képes könyvecske készítése kézi munkával, szabadkézi írással és rajzolással vagy részben számítógépes szerkesztéssel</p> <p>első lépésként a könyvtéma kiválasztása és a témában végzett kutatómunka; a tárgykonstruálás technikájának kiválasztása, az oldalak és a borító elkészítése szövegekkel, fotókkal és saját rajzokkal; a könyv tárgyi véglegesítése</p> <p>(javasolt témák: ismeretterjesztő könyvecske választott tudományos témában, divat/lakberendező/jármű katalógus, szépirodalmi kiadvány - mesekönyv, verseskönyv)</p>

<p>anyagok, eszközök célnak megfelelő megválasztása</p>	
<p><i>ismerkedés foglalkozásokkal tárgyi-vizuális jellemzőik alapján</i></p> <p>befogadó képességek megfigyelőképességek értelmező képességek - összefüggések, folyamatok értelmezése</p> <p>alkotó képességek ábraalkotás szimbolizáció - jelalkotás időbeli folyamatok megjelenítése munkafolyamat fázisai</p> <p>anyagok, eszközök célnak megfelelő használata vizuális nyelvi képességek</p>	<p>4.4. a foglalkozás, mesterség vizuális jellemzői</p> <p><i>a) elemzések</i>, a tanár által vezetett munkában egy általános érdeklődésre számot tartó foglalkozás közös feldolgozása tanári szemléltetések alapján: eszközök, szerszámok és munkafolyamat/tevékenység, a termék (produktum), munkakörnyezet – munkaszoba/műhely és berendezése, öltözet/munkaruha, reklám, (ön)menedzselés</p> <p><i>b) egyéni feldolgozások és tudásmegosztás</i>: egy választott foglalkozás bemutatása gyűjteményben a tanár által bemutatott foglalkozás-feldolgozásához hasonlóan – rövid szöveges leírások, digitális képgyűjtemény az alkotásfajta megnevezésével, saját rajzok</p> <p><i>a projekt zárása</i>: vállalkozó tanulók (cél: minél több tanuló kerülhessen sorra) ismerteti a választott foglalkozásról szóló gyűjteményét</p>
<p><i>elgondolkodás a sport egészségmegőrző, örömforrást és sikerélményt, valamint hivatást jelentő szerepéről</i></p> <p>befogadó képességek megfigyelőképességek látványértelmezés ábraértelmezés értelmező képességek – következtetések levonása, összefüggések értelmezése szimbolizáció - jelértelmezés</p> <p>alkotó képességek komponálás – elemek rendezésével ábraalkotás</p>	<p>4.5. a sport és a testmozgás vizuális kommunikációs tartalmi</p> <p><i>a) elemzések</i>, a tanár által vezetett munkában egy sportág/típus/fajta közös feldolgozása: sporteszközök, egyéb jellegzetes tárgyak a sporttevékenység tere, helyszíne az edzés és a verseny jellemzői, a versenydíjak formai/tárgyi és egyéb jellemzői a sporttevékenység folyamata, időtartama, szabályrendszere, a szabályok vizuális jelei speciális öltözet, edző- és versenyruházat a támogatók/szponzorok szerepe a sporttevékenységhez kapcsolódó jelek</p> <p><i>b) egyéni feldolgozások és bemutatások</i>: saját vagy közvetlen családtag, ismerős sporttevékenységének bemutatása gyűjteményben a</p>

<p>szimbolizáció - jelalkotás</p> <p>anyagok, eszközök célnak megfelelő használata</p> <p>vizuális nyelvi képességek</p>	<p>tanár által bemutatott sportfajta feldolgozásához hasonlóan – rövid szöveges leírások, internetes digitális képgyűjtemény az alkotásfajta megnevezésével</p> <p>interjúk, saját fotók és rajzok</p> <p><i>a projekt zárása:</i> vállalkozó tanulók (cél: minél több tanuló kerülhessen sorra) ismertetik a munkájukat</p>
<p><i>ismerkedés a kiállítás kommunikációs környezetével;</i></p> <p><i>vizuális eszközökkel történő önbemutató és önmenedzselés;</i></p> <p><i>önértékelés;</i></p> <p><i>feladatmegosztó közösségi munka</i></p> <p>befogadó képességek</p> <p>megfigyelőképességek</p> <p>értelmező képességek – összefüggések meglátása</p> <p>alkotó képességek</p> <p>komponálás – adott térben: elrendezés, kiemelés, hangsúlyozás, figyelemirányítás, ritmus (vizuális nyelvi képességek)</p>	<p>4.6. a kiállítás</p> <p>a kiállításrendező, a szervező és a kurátor munkája</p> <p>a kiállítási helyszín, a témához szükséges installáció, a reklám és egyéb grafikai anyagok</p> <p>a kiállítás megnyitó szereplői (üdvözlő házigazda, megnyitót tartó személy, zenei/irodalmi betéttel megvalósító művész, fotós/operatőr-riporter) és protokollja</p> <p>kiállítási időtartam</p> <p><i>téma: tanévzáró kiállítás a különféle tantárgyakban elért egyéni eredményekből</i></p> <p><i>folyamat:</i></p> <p>minden tanuló kiválasztja azt a néhány, kiállításra alkalmas tantárgyi eredményét, amelyekkel a legsikeresebben tudja egy kiállításon saját magát bemutatni (dolgozatok, tárgyak, létrehozott gyűjtemények, elnyert díjak, az eredmény fotódokumentációja, stb.)</p> <p>a tanulók az előre megbeszél jellemzők alapján elkészítik a névvel, arcképpel ellátott kártyájukat/lapjukat, ami a kiállított anyaguk mellé kerül – rövid ismertető</p> <p>feladatmegosztással vállalkozó tanulók elkészítik a kiállítási meghívót, a webes hírt, a megnyitó szövegét, a megnyitó forgatókönyvét, stb.</p> <p>megtörténik a megnyitó</p> <p>képes riportok elkészítése a nézőkkel/látogatókkal és a kiállítókkal</p> <p>a megadott időtartam végén a projektet a kiállítás szétszedése zárja</p>

4. Kimeneti követelmények tanévenként

Minimum követelmények

Az 1. évfolyam végén minden tanuló

- ismerje a meseillusztráció szöveghez kapcsolódó ábrázolási lényegét
- ismerje az adott évszakhoz kapcsolódó ruházat jellemzőit
- ismerje a festmény és a szobor fogalmát, tudja elkülöníteni egymástól őket
- legyen képes különféle élmények vizuális kifejezésére rajzban, festményben, szoborban
- legyen képes néhány percig látványokra, vetített képekre, legalább fél óráig saját feladat feldolgozására figyelni

A 2. évfolyam végén minden tanuló

- ismerje és tudja használni a fotókészítés műveleti technikáját
- tudja megkülönböztetni a fotót más ábrázolási technikáktól
- tudja megkülönböztetni a lakást, iskolát és a templomot, ismerje és egyszerű szavakkal tudja elmondani a funkciójukat
- legyen képes néhány percig műalkotások, más vizuális alkotások témájára és vizuális jellemzőire figyelni
- legyen képes felismerhető tárgyábrázolásra önkifejező alkotásokban is
- legyen türelme és érdeklődése szempontokhoz kapcsolódó gyűjtemények létrehozására

A 3. évfolyam végén minden tanuló

- ismerje az ünnep legfontosabb vizuális jellemzőit
- ismerje és saját szavaival tudja elmondani a múzeum funkcióját
- tudja Magyarország színeit, zászlóját, felismeri a Szent Koronát
- tudjon eligazodni egyszerű térképraizon
- legyen képes egyszerű, a legfőbb jellemzőket megjelenítő modell utáni tárgyábrázolásra
- legyen képes a tárgy és a csomagolás összefüggéseiben elgondolkodni

A 4. évfolyam végén minden tanuló

- ismerje a város legfontosabb épülettípusait, tudjon a várostérképen eligazodni
- ismerje a könyvkészítés legfontosabb elemeit
- ismerje a kiállítás létrehozásának, megszervezésének egyszerű tevékenységekre vonatkozó összetevőit
- tudja a tantárgyakban és tanuláson kívül (pl. sportban) elért legjobb eredményeit számon tartani, képes legyen önmagát bemutatni tárgyakkal, eredményekkel
- legyen képes többféle alkotás legfontosabb ábrázolási szabályok szerinti elkészítésére: jel, alaprajz, útvonalrajz, modell utáni ábrázolás, élménykifejezés

Optimum követelmények

Az 1. évfolyam végén a jó képességű tanuló

- ismeri néhány festő- és szobrászművész nevét és egy-két alkotását fel tudja ismerni
- képes játéktárgyak színén, formáján, anyagán elgondolkodni
- képes fotókészítésre és az alapvető ábrázolási technikák, vizuális nyelvi minőségek használatára
- képes modalitás váltásra film és makett, irodalmi szöveg (mese) és kép között
- képes felszabadult, örömteli alkotómunkára, megérzi az együttes munka pozitív hangulatát

A 2. évfolyam végén a jó képességű tanuló

- ismeri az ajándékozás néhány legfontosabb szempontját
- ismeri a Sározsádányi Néprajzi Kiállítóhely nevét, néhány jellemzőjét/termét
- tudja néhány, a tanévben tanult művész nevét és képes egy-két alkotásukat beazonosítani
- képes egyszerű makettet építeni, amelyből megismerhető az épület funkciója
- képes fantáziadús, egyedi karakterrel bíró képzeleti alkotásokat létrehozni

A 3. évfolyam végén a jó képességű tanuló

- ismeri többféle ábrázolási mód néhány legfontosabb jellemzőjét, képes egy tárgy/téma sokféle vizuális feldolgozására: modell utáni ábrázolás, alaprajz, fejlődési magyarázó ábra és/vagy használati útmutató
- ismeri néhány céglogó és márkajel vizuális jellemzőit
- ismeri és használja az iparművész és a dizájn fogalmát
- fel tudja sorolni és felismeri a tanult legfontosabb magyar vizuális művészeti értékeket
- saját szavaival el tudja mondani a csomagolás és a reklám szerepét
- képes önálló kutatómunkára és gyűjtemények, portfóliók összeállítására
- képes elmélyedt tervezőmunkára és a terv alapján a kivitelezésre

A 4. évfolyam végén a jó képességű tanuló

- ismeri a könyv és a kiállítás megvalósításához kapcsolódó foglalkozásokat, vizuális alkotásfajtákat; több foglalkozás tárgyait, eszközeit, egyéb vizuális jellemzőit
- ismeri a sport és a testmozgás jótékony hatásait, a témához kapcsolódó jellegzetes vizuális alkotásfajtákat
- tudja a tanult vizuális alkotásfajták és a vizuális művészeti ágak jellemzőit
- képes probléma felismerésre és vizuális eszközökkel történő problémamegoldásra
- képes másokra és közösségi célokra figyelő alkotómunkára, tervezésre és kivitelezésre

5. Informális tanulás terv

1. évfolyam: természeti tanulmányutak az évszak és az erdő-mező jellemzőinek vizsgálatával és ábrázolásával, képtárlátogatás és múzeumpedagógiai foglalkozás a festészet és a szobrászat tanulásakor

2. évfolyam: tanulmányút műemlék templomba (Sárospatak - Vártemplom), tanulmányút szőlészetbe, természeti tanulmányút állatok és képtári tanulmányút állatábrázolások megfigyelésére és ábrázolására, tanulmányút a Sározsadányi Néprajzi Gyűjtemény megtekintésére és helyszíni ábrázolások készítése
3. évfolyam: tanulmányút kertbe, parkba (elemzés és ábrázolás a helyszíneken), tanulmányút a kerámiagyárba vagy egy keramikus műhelyébe, tanulmányút piacra és áruházba, múzeumi tanulmányút múzeumpedagógiai foglalkozással
4. évfolyam: tanulmányút a városba helyszíni ábrázolásokkal (épületfajták, közlekedési eszközök, jelek, stb.), tanulmányút egy mester/gazda műhelyébe, telepére (pl. cipész, kertész, sajtkészítő), tanulmányút egy kiállításra, tanulmányút a nyomdába

A fentebb felsorolt informális tanulási alkalmakat a témaköri rendszer a pedagógiai koncepcióban jelzi, azonban azok kidolgozása a pedagógusok által készített tanítási-tanulási tervekben történik meg.

6. Alkotók és művek (alkotások)

Nem képzőművészeti alkotás-típusú vizuális alkotások

- filmek, dokumentum: Picasso, Andrassy Kurta János, Nádler István munka közben; halak, erdei állatok
- filmek, játékfilm: Lucas, George *A csillagok háborúja*, részletek; Harry Potter (Warner Bros. Pictures, J. K. Rowling könyve alapján), részletek
- filmek, rajzfilm: Jankovics Marcell *Magyar népmesék*, a sorozat néhány tagja; Dargay Attila-Wolf Péter *Vuk*; Bambi (Disney film); japán anime filmek, részletek
- fotók, mikrofotó – pl. rovar szeme, virágpör
- fotók, portré – híres színészekről, a gyermekek által ismert írókról, sportolókról
- fotók, természet (évszak és időjárás; növények, állatok, állatok és élőhelyük, rovarok közelről; kőzetek; természet és ember
- fotók, űr (Földről, más bolygókról, Hubble teleszkópos felvételek)
- jelek, logó, márkajelzés, sportjelek
- jelek, jelzések, irányító jelek
- jelek, nemzet/ország (címer, zászló)
- látványábrázolások: természeti tárgyak, élőlények részletgazdag rajzai növénytani szakkönyvekből, határozókból (Csapodi Vera és mások)
- magyarázó ábrázolások, alaprajz
- magyarázó ábrázolások, csillagászati, csillagkép, csillagtérkép
- magyarázó ábrázolások, szerelési,
- magyarázó ábrázolások, szerkezeti,
- magyarázó ábrázolások, fejlődési rajz
- magyarázó ábrázolások, használati útmutató
- tárgyak, edények – étkezés

- tárgyak, járművek (úrhajó, szonda; városi közlekedési járművek); fotó, makett/játék
- tárgyak, játék, mai, régi
- tárgyak, jeltárgy – Magyarország jeltárgyai: korona, palást, országalma, jogar; sportversenyek díjai
- tárgyak, könyvek – szép kiállítású képes könyvek (természettudományi, más ismeretterjesztő, mese)
- tárgyak, népművészeti: cserépedény (korsó, tál), üveghuta termék, szőttes (Sárazsadányi Néprajzi Gyűjtemény); kalocsai népviselet, mezőkövesdi miskakancsó, sárospataki kerámia
- tárgyak, öltözködés, ünnepi öltözet, sportöltözet, öltözet kiegészítők, ékszerek; valóságos tárgyak és divatfotók
- tárgyak, szerszámok, munkaeszközök, (kerti, szőlészet-borászat, foglalkozásokhoz kapcsolódó, sporteszközök); fotó, valós tárgy és makett/játék
- tárgyak, tároló/csomagoló – hátizsák; szakajtó, kosár; doboz, rekesz
- térképek, közlekedési, útvonal

Képző- és iparművészeti, építészeti alkotások

Andrássy Kurta János: Bikaborjú, szobor, vörös gránit, 20. sz. (Sárospataki Képtár)

Budai Vár, középkori palota, trónterem, királyi lakosztály, déli Nagyrendella, 15. sz. vége

Budai Királyi Palota, építészek: Ybl Miklós, Hauszmann Alajos, 1896-1903.

Chagall, Marc: Szerelmesek csokra, festmény, 1926, olaj, vászon, 92x73 cm

Dürer, Albrecht: Nyúl, mesterrajz, 1502, akvarell és fedőfesték, 25,1 x 22,6 cm, Bécs, Albertina

Dürer, Albrecht: Önarckép sapkában, festmény, 1498, fa, 52x41 cm, Madrid, Prado

Földi Péter: Nyitva van az aranykapu, festmény, 1985, olaj, vászon, 140x200 cm

Heem (Jan Davidsz de Heem): Virágcsendélet gyümölcscsel, festmény (barokk virágcsendélet), 1660-70 k. olaj, vászon, 74x60cm, Rijksmuseum.

Kass János meseillusztrációi

kínai cseréphadsereg, lovak és harcosok, szobrok, Kr.e.3.sz. (az első császár, Csin Si Huang-ti Kr. e. 259-210. sírjából)

kínai sárkány, díszítmény épületen, a pekingi Tiltott Városban található „Kilenc sárkány falának” részlete

Klee, Paul: Kastély napfényben, festmény, 1928.

Kolozsvári Márton és György: Szent György és a sárkány, szobor, 1373, bronz

Monet, Claude-Oscar: Vízililiomok (vagy Tavirózsák, a kb. 250 darabos sorozat egy-két tagja), festmény, 19. sz. vége, pl. Párizs, Musée Marmottan Monet

Nagy Károly lovas szobra, 9. sz. bronz, m: 24 cm

nagyszentmiklósi aranykincs, 2. sz. korsó, griff, 8-9. sz.

Pheidiasz: Lovasok a Parthenon frízéről, dombormű, Kr.e. 442-438, márvány

Picasso, Pablo: Ember báránnyal, A nősténykecske, szobor, 1950, bronz

Picasso, Pablo: A mutatványos család (Komédiások), festmény, (Komédiások) 1905, olaj, vászon, 212,8x229,6 cm

Picasso, Pablo: Dora Maar macskával, festmény, 1941, olaj, vászon, 130x97 cm

Réber László meseillusztrációi (pl. Arany László mesekönyvéhez)

Rubens, Peters, Paul: Rubens a feleségével és fiával, festmény, 1639 k., olaj, fatábla, Metropolitan Museum of Art, New York

Schickedanz Albert(emlékmű), Zala György (szobrok): Milleniumi emlékmű, Budapest, Hősök tere, 1896–1906

Schulek Frigyes: Mátyás templom (Budavári Koronázó Főtemplom), Budapest, 1874-1896.

Steindl Imre: Országház, Budapest, 1896.

Szenes Zsuzsa meseillusztrációi

Szőnyi István: Este, festmény, 1934, tempera, vászon, 131x90 cm, Bp. MNG

Uccello, Paolo: Szt. György és a sárkány, festmény, 1456, olaj, vászon, 57 x 73 cm, National Gallery, London

Van Gogh: Önarckép festőállvánnyal, festmény, 1888.

Van Gogh: Íriszek, festmény, 1889, olaj, vászon, 62,2x48,3 cm

tanulmányúton megismert MÚZEUM, ÉPÍTÉSZETI ÉRTÉK: Magyar Nemzeti Múzeum Rákóczi Ferenc Múzeuma, Sárospatak; Sározsadányi Néprajzi Kiállítóhely; Sárospataki Képtár: *Andrássy Kurta János szobrai* <http://www.patakikeptar.hu/> - A gyűjtemény, https://hu.wikipedia.org/wiki/Andr%C3%A1ssy_Kurta_J%C3%A1nos; , *Domján József fametszetei*; Vártemplom (Sárospataki Bazilika)

7. Hivatkozások jegyzéke

Bakos Tamás-Bálványos Huba-Preisinger Zsuzsa-Sándor Zsuzsa (2000) *A vizuális nevelés pedagógiája a 6-12 éves korosztályban*. Balassi Kiadó, Budapest.

Blaskó Ágnes – Margitházi Beja (szerk. 1995): *Vizuális kommunikáció. Szöveggyűjtemény*. Typotex Kiadó, Budapest.

Bodóczy István (2002): *Vizuális művészeti projektek az oktatásban*. MIE, Budapest.

Bodóczy István (2003): *Vizuális nevelés*. Magyar Iparművészeti Egyetem, Budapest.

Bordás István, Sándor Zsuzsa (szerk. 2014): *Múzeumpedagógia a Sárospataki Képtárban: "A Sárospataki Képtár oktatási szerepének bővítése" (TÁMOP-3.2.8B-12/1-2012-0004) című program*. Sárospatak Város Önkormányzata, Sárospatak.

Gáspár László (1984): *A szentlőrinci iskolakísérlet I.* Tankönyvkiadó, Budapest.

Hegedűs Gábor, Lesku Katalin (szerk. 2002): *Projekt módszer III.* Kecskeméti Főiskola Tanítóképző Főiskolai Kar, Kecskemét

Hegedűs Gábor: *A projekt módszer, a projektpedagógia Magyarországon.* <http://rmpsz.ro/uploaded/tiny/files/magiszter/2007/osz/03.pdf> 2016. november 11.

Heffner Anna: *A látás világa. Alaptankönyv a környezet - a vizuális kultúra tanulásához. Tankönyvcsalád különböző osztályoknak. 2. osztály* - Nodus Kiadó, 2003.

- Horányi Özséb (2001): A kommunikációról. In: Béres István - Horányi Özséb (szerk.) *Társadalmi kommunikáció*. Osiris, Budapest
- Horányi Özséb (szerk. 2007): *A kommunikáció mint participáció*. Typotex, Budapest
- Kárpáti Andrea (1992). *Látni tanulunk. A műelemzés tanítása az általános iskolában*. Közoktatási kutatások sorozat. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Kárpáti Andrea (2001). *Firkák, formák, figurák – a gyermekrajz fejlődése*. Dialóg Könyvkiadó, Budapest.
- Kárpáti Andrea (2015). *A nyomhagyástól a képi nyelvig. Gyermekrajz óvodás és kisiskolás korban*. Nyitra: Konstantin Filozófus Egyetem.
- Kárpáti Andrea (1997): *Vizuális nevelés: vizsga és projekt módszer. Középszkolai feladatbankok II*. Országos Közoktatási Intézet, Budapest.
- Kárpáti Andrea - Gaul Emil (2011/a) A vizuális képességrendszer szerkezete és értékelésének lehetőségei. In: Kozma, T. és Perjés, I. szerk. (2011) *Új Kutatások a neveléstudományokban*. Budapest, Eötvös Kiadó. 65-80.
- Kárpáti Andrea - Gaul Emil (2011/b) A vizuális képességrendszer: tartalom, fejlődés, értékelés. In: Csapó, B. és Zsolnai, A. szerk. (2011): *Kognitív és affektív fejlődési folyamatok diagnosztikus értékelésének lehetőségei az iskola kezdő szakaszában*. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó. 41-82.
- Nagy József (2000): *XXI. század és nevelés*. Typotex, Budapest.
- Mitchell, W. J. T. (1995): *Interdiszciplinaritás és vizuális kultúra kutatás* (Ford.: Hornyik Sándor) <http://magyarepitomuveszet.mm-art.hu/hu/vizkult.php?id=168> [2008. március 20.]
- Pedagógiai Tervek Tára (óratervek, feladatok, feladatlapok, ppt-k): http://pedtervtar.ekfck.hu/kesz_tervek-oratervek_1_6_evf.html
- Rosengren, Karl, Erik (2004) *Kommunikáció*. Saga Publications, London.
- Sándor Zsuzsa (2003) *A vizuális nyelv képi világa*. Miskolci Egyetemi Kiadó, Sárospatak.
- Sándor Zsuzsa (2003 szerk.) *Vizuális kommunikációs projektek. (A vizuális kultúra tanításának tervezése.)* Felsőoktatási Vizuális Nevelési Kollégium, Sárospatak.
- Sándor Zsuzsa (2008/a): Művészeti komplexitás, vizuális kommunikációs projektek. In: Györgyiné Koncz Judit (szerk.): *Kompetencia – fejlesztés – érték*. Károli Egyetemi kiadó, Budapest, 153-171.
- Sándor Zsuzsa (2008/b): Vizuális kultúra és művészet, vizuális nevelés és művészeti nevelés. In: Sallai Éva (szerk.): *Művészetek szerepe a személyiségfejlesztésben*. Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Vác, 289-313.
- Sándor Zsuzsa (2009): *A vizuális kommunikáció a tanítóképzésben. A problémafelismerés, problémamegoldás és a színtér felértékelődött szerepe a vizuális kultúra tantárgyban*. Új Pedagógiai Szemle, 5-6. 213-225.
- Sándor Zsuzsa: *Vizuális nevelés tantárgypedagógiai e-segédletek* <http://www.ckhuman.uni-eger.hu/hu/huntinf/e-segedletek/dr-sandor-zsuzsa> / vizuális nevelés tantárgypedagógia
- Trencsényi László (2000): *Művészetpedagógia - Elmélet, tanterv, módszer*. Okker Oktatási, Kiadói és Ker. Kft.
- Zombori Béla (2002): *Képek, tárgyak, fiatalok*. In: Hegedűs Gábor – Szécsi Gábor – Mayer Ágnes – Zombori Béla: *Projektpedagógia*. Kecskeméti Főiskola Tanítóképző Főiskolai Kar, Kecskemét, 164-172.
- Zsolnai József (1995): *Az érték közvetítő és képességfejlesztő pedagógia*. Tárogató Kiadó, Budapest.

1. MODUL | V I Z U Á L I S K O M M U N I K Á C I Ó

1. osztályos tanítási - tanulási programok a **Vizuális kommunikáció** modulhoz

PEDAGÓGIAI PROGRAM:

Sándor Zsuzsa, Eszterházy Károly Egyetem, Humán Tudományok Intézete

TANÍTÁSI-TANULÁSI PROGRAMOK:

Dávidné Géczy Mária, Sárospataki II. Rákóczi Ferenc Általános Iskola

Sóstói Andrásné, Sárospataki II. Rákóczi Ferenc Általános Iskola

TANÍTÁSI TANULÁSI PROGRAM

A vizuális kommunikáció modul pedagógiai koncepciójának
megvalósításhoz

Dávidné Géczy Mária

Sárospataki II. Rákóczi Ferenc Általános Iskola

(Sárospatak)

Az 2. tanév programjának áttekintése

2017/18. tanév 1. félév

1.A: heti 2 órában –38 óra (36+2 -- 2 óra átcsúszik a második félévbe)

A(z) 2. évfolyam 2. tanév 1. félévi programjának áttekintése

TÉMA CÍME	Fejlesztési résztémák	Integráció	Időigény
Téma 1 : Állatok és élőhelyek vizuális ábrázolása	<ol style="list-style-type: none">1. Állatok az életünkben, könyvekben, filmekben2. Kedves állat vizuális ábrázolása3. Vízben élő állatok vizuális ábrázolása4. Levegőben élő, mozgó állatok vizuális ábrázolása5. Föld alatt élő, mozgó állatok vizuális ábrázolása6. Állatok kifejező megjelenítése agyagból	Környezetismeret - állatok megfigyelése - állatok tulajdonságai	12 óra
Téma 2 : Zempléni környezet vizuális ábrázolása	<ol style="list-style-type: none">1. Zempléni táj jellegzetes növénye a szőlő, A szőlőfürt vizuális ábrázolása2. Szőlőfürt ábrázolása színes papírból3. Zempléni táj ábrázolása4. Zempléni táj jellegzetessége a gomba, A gomba vizuális ábrázolása5. Zempléni táj jellegzetessége a Hercegkúti pincesor, A pincék vizuális ábrázolása6. Szőlőművelés és borászat eszközei, ezek vizuális megjelenítése	Ének - A tokaji szőlőhegyen dal éneklése Magyar nyelv és irodalom - Hagyományok ápolása Környezetismeret - szőlő Technika, életvitel - munkaeszközök	12 óra

<p>Téma 3 : Ajándéktárgy és az ajándékozás témakörének feldolgozása vizuális technikák segítségével</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Személy, alkalom, csomagolás, ajándéktárgy 2. Mikulás csizma készítés. Mi van a csizmában? Elképzeltek csizma vizuális ábrázolása 3. Ajándék készítése szülőknek, nagyszülőknek karácsonyra 4. Csomagolópapír tervezése, készítése krumplicsinyomattal 5. Ajándék kísérőkártya készítése 6. Ajándékozás témakörének lezárása, értékelése 	<p>Erkölcstan</p> <ul style="list-style-type: none"> - hagyományok ápolása - feltétel nélküli szeretet <p>Technika, életvitel</p> <ul style="list-style-type: none"> - anyagok tulajdonságai 	<p>10 óra</p>
<p>Téma 4: Zemplén híres szülöttje Szent Erzsébet vizuális ábrázolásokon</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kiállítás megtekintése a Szent Erzsébet házban, a szent életéről 2. Szent Erzsébet a művészetben, szobrokon, festményeken, zenében 3. Szent Erzsébet képi megjelenítése képzelet és fantázia alapján 	<p>Magyar nyelv és irodalom</p> <ul style="list-style-type: none"> - történelmi olvasmányok <p>Ének-zene</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szent Erzsébet asszonyról ének <p>Erkölcstan</p> <ul style="list-style-type: none"> - feltétel nélküli szeretet, egymásra figyélés 	<p>4 óra</p>

A(z) 2. évfolyam 2. tanév 1. félévi részletes terve

Fejlesztési célok	Fejlesztési tartalmak	résztémák,	Tevékenységformák, módszerek	Technikák, eszközök, anyagok	Alkotók és művek
<h3>1. ÁLLATOK ÉS ÉLŐHELYEK VIZUÁLIS ÁBRÁZOLÁSA</h3> <h4>1. Állatok az életünkben, könyvekben, filmekben, 2 óra</h4>					
Az állatok különböző ábrázolásainak megfigyelése emlékek felidézése, látványfelismerése, értelmezése alapján.	Állatok ábrázolása élőhely szerint Élmény alapú alkotások a látott képek, emlékek és elképzelések alapján Az állatfajták jellemzői, színe, formája, életmódja.	Osztálymunka könyvek, képek bemutatása egyéni	Könyvek, filmek	Fekete István: Vuk https://www.youtube.com/watch?v=LikoPpww22g	
<h4>2. Kedves állat vizuális ábrázolása, 2 óra</h4>					
Állatokról korábban szerzett élmény alapú, empirikus tapasztalások megjelenítése vizuálisan vízfesték és zsírkréta rajz segítségével.	Élmény alapú alkotások a látott képek, emlékek és elképzelések alapján. Az állatfajták jellemzői, színe, formája, életmódja.	Egyéni munka Másolás, elképzelés, fantázia	vízfesték, zsírkréta	Élő állat iskolába hozatala, képek, fényképek, a kedves állatról	

3. Vízben élő állatok vizuális ábrázolása, 2 óra

<p>A vízi állatok színeinek és világának megismerése, és vizuális ábrázolása. Emlékezet, képezet fejlesztése</p>	<p>Akvárium vizuális ábrázolása. Halak, vízinövények ábrázolása. Állatfajok, jellemzői, színe, formájuk megfigyelése. Életmódjuk.</p>	<p>Egyéni munka Internetről kivetített képek nyújtanak ihletet a diákok számára.</p>	<p>Zsírkréta, vízfesték</p>	
--	---	--	-----------------------------	---

4. Levegőben élő, mozgó állatok vizuális ábrázolása, 2 óra

<p>A madarak világának vizuális ábrázolása különböző vizuális technikák segítségével a felidézett emlékek és elképzelések alapján</p>	<p>Madarak, repülő bogarak megfigyelése, ábrázolása. Testfelépítésük, jellemzői, életmódjuk megfigyelése és ábrázolása.</p>	<p>Egyéni munka Internetről kivetített képek nyújtanak ihletet a diákok számára.</p>	<p>Zsírkréta, vízfesték</p>	<p>Madarak műalkotásokon, szobrokon, festményeken. Turulmadár, sas.</p> <p>Madarak a kertben https://www.youtube.com/watch?v=G1VjxAZ86Rg</p>
---	---	--	-----------------------------	---

5. Föld alatt élő, mozgó állatok vizuális ábrázolása, 2 óra

<p>Bogarak, föld alatt élő emlősök megfigyelése, ábrázolása. A barna szín különböző árnyalatainak használata a föld rétegeinek ábrázolásához.</p>	<p>Képzelet, tapasztalatok vizuális ábrázolása</p>	<p>Egyéni munka Internetről kivetített képek nyújtanak ihletet a diákok számára.</p>	<p>Zsírkréta, vízfesték</p>	
---	--	--	-----------------------------	---

6. Állatok kifejező megjelenítése agyagból, 2 óra

<p>Állatok a szobrászatban. Az agyagozás módszerének megismerése és alkalmazása, a tapintással, kézzel</p>	<p>Képzelet és tapasztalatok megjelenítése agyag formázás segítségével. A tapintás érzékszervének használata.</p>	<p>Egyéni munka Internetről kivetített képek nyújtanak ihletet a diákok számára.</p>	<p>Agyag</p>	<p>Szobor alkotások</p>
--	---	--	--------------	--

2. ZEMPLÉNI KÖRNYEZET VIZUÁLIS ÁBRÁZOLÁSA,

1. Zempléni táj jellegzetes növénye a szőlő, A szőlőfürt vizuális ábrázolása, 2 óra

<p>Zemplén szépségei segítségével a helyismeret fejlesztése. A környezet és természetszeretet erősítése megfigyelés, észrevétel és emlékezet fejlesztésének segítségével.</p> <p>Identitás tudat erősítése. szülőföld szeretetének erősítése.</p>	<p>Zempléni táj jellegzetessége a szőlő. Szőlő fürt megfigyelése. Szőlő részei, levél, kacs, vessző, fürt, tönköly. Szőlő felhasználása.</p>	<p>Osztály munka Fotók és ábrák segítségével, valamint a szőlőfürt, szőlőlevél bemutatása segítségével.</p>	<p>Zsírkréta, színes ceruza</p>	
---	--	---	-------------------------------------	---

2. Szőlőfürt ábrázolása színes papírból, 2 óra

<p>Emlékezet fejlesztése az előző órán megismert tudás alapján, ezek megvalósítása alapján színes papír technikával szőlőfürt készítése.</p>	<p>A szőlőfürt megfigyelés, fürt készítés színes papírból.</p>	<p>Egyéni munka</p>	<p>Színes papír, olló, ragasztó</p>	
--	--	---------------------	---	--

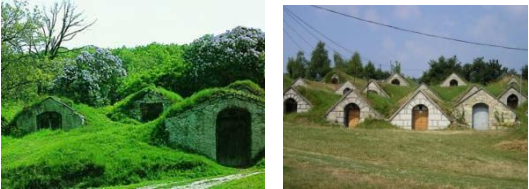
3. Zempléni táj ábrázolása, 2 óra

<p>Az emlékek, a szeretett haza érzésének ábrázolása vizuálisan.</p>	<p>A táj szépségeink megfigyelése. Fotók, képek a tájról. Felszíni formák, környezet, kövek, tanyák. A táj nevezetes elemei: szántó, vetemény, település, Szőlőültetvények. A Zempléni táj madártávlatból.</p>	<p>Egyéni munka</p>	<p>zsírkréta, vízfesték</p>	
--	--	---------------------	-----------------------------	---

4. Zempléni táj jellegzetessége a gomba, A gomba vizuális ábrázolása, 2 óra

<p>A tapasztalatok, elképzelések vizuális ábrázolása.</p>	<p>A tájon előforduló gombák megismerése, formájuk, színük, növekedésének időszakai. Ehető vagy nem ehető.</p>	<p>Egyéni munka</p>	<p>zsírkréta, vízfesték</p>	
---	--	---------------------	-----------------------------	--

5. Zempléni táj jellegzetessége a Hercegekúti pincesor, A pincék vizuális ábrázolása, 2 óra

<p>A Hercegekúti pincesor különböző perspektívákból. A tavalyi osztálykirándulás emlékeinek felidézése. Közelebbről, távolabbról fogalmának megismerése, és alkalmazása vizuálisan.</p>	<p>A Hercegekúti pincesor megismerése. Hungarikum fogalmának megismerése.</p>	<p>Osztálymunka és egyéni munka</p>	<p>zsírkréta, vízfesték</p>	
---	---	-------------------------------------	-----------------------------	---

6. Szőlőművelés és borászat eszközei, ezek vizuális megjelenítése, 2 óra

<p>A gyakorlati eszközök empirikus megismerése alapján tapasztalatszerzés. A fizikai munka renomójának javítása. Egyéni vizuális ábrázolás az eszközökről</p>	<p>Borászatban használt eszközök megismerése: kapa, metszőolló, hordó, prés, daráló, traktor</p>	<p>Osztály munka és egyéni munka</p>	<p>Ceruza, filctoll</p>	
---	--	--------------------------------------	-------------------------	---

3. AJÁNDÉKTÁRGY ÉS AJÁNDÉKOZÁS témakörének feldolgozása vizuális technikák segítségével

1. Személy, alkalom, csomagolás, ajándéktárgy, 1 óra

<p>Az ajándékozás szituációjának vizuális elképzelése.</p> <p>Emlékezet, képzelet fejlesztése, érzések visszaidézése</p>	<p>Emlékezet, képzelet fejlesztése., érzések visszaidézése Mindenki szeret ajándékot kapni. Mi a jó ajándék? Rajzold le milyen ajándékot kapták utoljára! Ajándékozás illemszabályai.</p>	<p>Egyéni és osztály munka</p>	<p>Színes ceruza, zsírkréta, vízfesték</p>	
--	---	--------------------------------	--	--

2. Mikulás csizma készítés. Mi van a csizmában?, Elképzelt csizma vizuális ábrázolása, 2 óra

<p>Mikulás ünnepének alkalmával az öröm, a feltétel nélküli szeretet átélése rajzolás, festés, vágás vizuális ábrázolás segítségével.</p>	<p>Közeledik a Mikulás. Rajzold le egy Mikulás csizmába, hogy mit szeretnél kapni a Mikulástól!</p>	<p>Egyéni munka</p>	<p>Színes papír, vízfesték, zsírkréta</p>	<p>Mikulás dalok: https://www.youtube.com/watch?v=XfRFbQ3CvYw&list=PL8eGE_N1VfPLEdcfcYoZkPmfCKE91P3mM https://www.youtube.com/watch?v=IQK8SEHdeb4&list=PLu9rlzt7JXkAOY0rmkQCdN45NLCazHryl</p>
---	---	---------------------	---	---

3. Ajándék készítése szülőknek, nagyszülőknek karácsonyra, 2 óra

Karácsonyra készülődünk. Szeretet kifejezése Ünnep élményének ábrázolása	Készítsünk testvérünknek, szüleinknek, nagyszüleinknek ajándékokat. Képeslap, gipszfigurák festése. papír karácsonyfadísz készítése, festmény készítése	Egyéni munka	Gipsz, vízfesték, tempera, színes papírok, olló ragasztó	Karácsonyi dalok: https://www.youtube.com/watch?v=N6fxp0Rxl_Y
---	--	--------------	---	--

4. Csomagolópapír tervezése, készítése krumpli nyomattal, 2 óra

Csomagoljuk be az ajándékot! Térlátás fejlesztése, egyedi elképzelése vizuális ábrázolása, harmónia az előző órán készített ajándékkal. Emlékezet fejlesztése	Tervezzünk hozzá egyedi csomagolópapírt krumpli nyomattal. Doboz készítése egyedi mintával. - Minta tervezése - Kivágás (tanítói segítség) - Mintázás - csomagolás	Egyéni és csoportos munka	Krumpli, festék, papír, olló ragasztó	
--	---	---------------------------------	---	--

5. Ajándék kísérőkártya készítése, 1 óra

Illem, hagyományok ápolása. Emlékezet, egymásra figyelése erősítése	Ajándékkísérő készítése: Kinek készítettük az ajándékot, Miért? Milyen alkalomra? Névjegykártya	Egyéni és osztálymunka	Olló ragasztó, színes ceruza, filctoll	
--	--	------------------------	--	--

6. Ajándékozás témakörének lezárása, értékelése, 1 óra

Szeretet átélésének kifejezése, empátia felkeltése. Egymásra figyelés érzésének átélése	Ajándékozás megbeszélése, beszámoló Ki minek örült? A tanuló hogy érezte magát az ajándék készítése és átadása közben?	Egyéni és osztálymunka		
--	---	------------------------	--	--

4. ZEMPLÉN HÍRES SZÜLÖTTJE: SZENT ERZSÉBET VIZUÁLIS ÁBRÁZOLÁSOKON

1. Kiállítás megtekintése a Szent Erzsébet házban, a szent életéről, 1 óra

Városunk híres szülöttjeinek megismerése.	Helyismeret, helyi nevezetességek felkeresése, megismerése. Identitás tudat erősítése. Szülőföld szeretete. Kiállításon való helyes magatartás	Osztály munka	Kiállítás megtekintése , fotók, készítése	
---	--	---------------	---	---

	elsajátítása. Figyelem, fegyelem.			
2. Szent Erzsébet a művészetben, szobrokon, festményeken, zenében, 1 óra				
Erzsébet ábrázolása különböző technikákkal: szobrokon, ikonon, ablakképeken.	Művészek, zeneszerzők, szobrászok alkotásaink megismerése. Emlékezet, bele élőképesség, képzelet fejlesztése	Osztály munka		 https://www.youtube.com/watch?v=QYpqlzEbQM https://www.youtube.com/watch?v=Oae1BIXlvoU
3. Szent Erzsébet képi megjelenítése képzelet és fantázia alapján, 2 óra				
Képzelet, fantázia vizuális ábrázolás. Bele élőképesség fejlesztése. Példaképzés. Hagyományok ápolása.	Az önzetlen szolgáló szeretet megismerése. Történetek, mondák megismerése alapján vizuális ábrázolás. Rózsacsoda.	Egyéni munka	Zsírkréta, vízfesték	

Tanórák leírása Sóstói Andrásné és Dávidné Géczy Mária pedagógiai programjából

Sárospataki II. Rákóczi Ferenc Általános Iskola

Tóth Zsuzsanna modul koordinátor feljegyzései az óralátogatásokról

Témakör: közelképek a mezőről, a mező és az ember kapcsolatáról (Sóstói Andrásné)

Téma: „a tavasz ébredése” – tavaszi kép festése vízfestéssel

Az óra előkészítése nyugodt, oldott légkörben zajlott, mind a tanító, mind a tanulók részéről. A gyerekek megérkezése a térbe zavartalan, „beszélgetős” hangulatban telt, az eszközök előkészítése, közösen történt tanári felügyelet mellett.

A teremben, különböző módokon és más-más hangsúlyt kapva, az előző óra/órák/témakörök alkotásait láttam kiállítva. Jól megfigyelhető, kiemelt helyen - a táblán - szerepeltek azok, az előző alkalommal született, diófapáccal készült növényi motívumok, növény tanulmányok, melyek az óra közvetlen inspirációjául szolgáltak.

Az osztály 19 főből áll, 17 diák volt jelen. A gyerekek bárki mellé leülhettek az órán. Ez megszokott volt számukra, teljesen természetesen, bátran választottak párt, csoportban ültek le, fiúk, lányok vegyesen. Az óra elején megbeszélték a témával kapcsolatban – a tavasz ébredése – eddig megtapasztaltakat, utalva az évszak sajátosságaira, irodalomból, dalokból vett tavaszi hangulatokra, információkra.

Együtt emelték ki diófpác technikát, mellyel az elmúlt órán ismerkedtek meg, tanulmányrajzokat készítettek a sárospataki várkertben. Pozitív megerősítés volt a gyerekek számára, hogy megbeszélték, mennyire bátran használták ezt az anyagot, előrajzolás nélkül fejezték ki a gondolataikat a papíron. Kati kitért arra is, hogy mennyire eltérő gesztusok szükségesek a pác használatához, milyen bátor lendületes vonalvezetésre volt szükség a közvetlen nyomhagyáshoz, előrajzolás nélkül. Ezt a levegőben is megmutatták egymásnak.

Majd képeket vetítettek egy tavaszi sétáról a sárospataki várkertben ahol a gyerekek is fényképezhettek. Kibújó, virágzó növények, rügyező bokrok, természeti és épített környezet találkozása vegyesen szerepelt a fotókon. Ez személyes élményt jelentett az osztály számára, felismerték a saját témaválasztásaikat a tavasszal kapcsolatban. Olyan tárgyak is megjelentek a vetített képeken, melyek nem igazán illenek bele a tavaszi tájba. Elbeszélgettek erről, többféle vélemény született azzal kapcsolatban, hogy mi szerepelhet majd a festményeken. Befejezésül egy nagy csokor színes tavaszi virág került az asztalra, melyből elvihettek egy-egy növényt, ha igényelték.

A gyerekek vízfestéket készítettek elő. Alapul vehették a pác rajzokat, a vetített és megbeszélt tavaszi képeket, a virágcsokrot, vagy a képzeletüket egy tavaszi kép megalkotásához. Kati különböző instrukciókat adott, köztük az egyik lényeges ez volt: „szabad festés, ne rajzold meg előre!” Nem kért vissza felismerhető növényfajtákat. Képzeletbeli tavaszi kép is lehetett.

Felhívta a figyelmet a színkeverésre, ehhez a gyerekek külön lapot kaptak. A festés technikáját is felelevenítették, hogy tudnak élénk, vagy tompább színeket létrehozni. Meghallgatta a gyerekek tavaszi történeteit a témával kapcsolatban. Lóci, Nelli 7-8 alkalommal is megszólaltak ebben a beszélgetésben, míg Anna (?), Panna és még pár gyerek csak egyszer-kétszer. Benjamin, Bálint, Józsi, Roland, csak egyszer nyilvánultak meg.

Elkezdődött az alkotás, de nem mindenkit kötött le azonos mértékben a téma. Akik hamarabb abbahagyták volna a festést, azokkal Kati elbeszélgetett és új irányokat találtak ki közösen: viharos ég, eső, bimbózó bokor, szivárvány rajzolódtak ki a képzeletük nyomán.

Óra végén az új festmények kerültek a táblára, mindenki egyénileg helyezhette el az kész alkotását, majd együtt nézték és beszéltek meg a tavaszi képeket. Egyéni szempontokat figyelembe véve értékelték az alkotásaikat és az összképet is értékelték. Végül rendet raktak, így zárult az óra.

Témakör: önarckép, énkép (Dávidné Géczy Mária)

Téma: önarckép, agyag mellszobor készítése

A 2. osztályba lépve barátságos, könnyen mobilizálható tér fogadott, mely az óra témáját követve, úgy volt berendezve, hogy mintázáshoz, plasztikakészítéshez használható legyen. Az összetolt asztalokhoz ülve, vagy állva, a gyerekeknek módjuk nyílt a közös alkotási folyamat kooperatív megélésére, az eszközök megosztására, az agyaggal való munkálkodás fázisainak megfigyelésére, ugyanakkor a nagy, szabad asztalfelületen a személyes, egyéni utak bejárása is teret kaphattak.

Dávidné Géczi Mária az előző alkalmak alkotásaira építve kezdte el a gyerekek figyelmét az óra témájára irányítani. A teremben kiemelt helyen szerepeltek azok a rajzok, festmények, melyek az óra előképeiként szolgálhattak. Ezek önarcképek, kedvenc tevékenységek, festményeken megörökítve, ill. gondolatok, vágyak (Mi jár a fejedben?) ceruzával, zsírkrétával rajzolva.

Dávidné Géczi Mária kérdései - szemléltetése, utalása az előző órák megközelítési szempontjaira – inspirálók voltak, felkeltették és fenntartották az érdeklődést. Az osztályban jelen lévő 11 gyerek mindegyike szóhoz jutott, Mária figyelt arra, hogy mindenki elmondhassa a véleményét.

Az órán önarckép készült, agyaggal mellszobrot mintáztak magukról a diákok. A tanítónő kérdései nyomán kirajzolódott, hogy a gyerekeknek rengeteg az információjuk, de nagyon kevés a tapasztalatuk a témával kapcsolatban, így elindult az osztály, hogy közösen tekintsék meg az iskola előtti Petőfi szobrot.

A helyszínen körül járták az alkotást. Elmondták a véleményüket a szoborról a tanítónő kérdéseit is figyelembe véve, melyek csak néhány szempontra tértek ki. (Kimaradnak lényeges momentumok. Pl.: Hogyan készült ez a szobor, mik a jellemző karakterjegyei? Milyen anyagokból készülhetnek még szobrok? Tömegében tudják majd igazán jól megragadni a formát, ha mintáznak. Egynézetű, vagy körül járható ez a szobor? Az agyaggal, hogyan formálható meg a haj, a szem, a bőr, stb., az itt látható szobron, hogy mintázta meg az alkotó a különböző minőségű felületeket? Milyen eszközöket használhatott a készítő? A szobor kompozíciója statikus, vagy dinamikus? Mi a belső mondanivaló? A helyszín és a mű kapcsolata.)

A terembe visszaérve Mária elcsendesítette és egy érdekes játékra hívta az osztályt. Behunyták a szemüket és végig simították, végig vizsgálták az arcukat a kezükkel. Kiemelkedéseket, bemélyedéseket kerestek, megtapintották és jellemezik saját formáikat. Az új nézőpont közel vitte a gyerekeket az óra témájához.

Elkezdődött a munka. Perceken belül felismerték, hogy az agyagot másként kell formálniuk, mint a gyurmát. Jóval nehezebb dolguk volt. A mintázás kezdeti szakaszában nem kaptak vizet, szivacsot, mintázóeszközöket. Több kérdés is felmerült a gyerekekben, pl.: hogy tudunk haját csinálni? Elbizonytalanodtak. A tanítónő egy számukra jól ismert mondókéval buzdította őket, együtt mondták el:

„Hiszem, hogy tudom
nagyon akarom,
amíg el nem érem,
abba nem hagyom.”

A gyerekek lassan „megbarátkoztak” az agyaggal. Az asztalokra Mária villákat a tálakba vizet, szivacsokat tett le. A tolltartókból ceruzák, vonalzó került elő, találékonyan használták a gyerekek az alkalmi eszközöket, a szem, a haj, a száj és más jellegzetes részlet kialakításához. Végül rátaláltak önmaguk formáira olyannyira, hogy voltak, akik baseball sapkát, hosszú copfot is mintáznak.

Az óra végén, a teremben erre a célra elkülönített kiállító térben helyezték el együtt a szobrokat. Az alkalmi kiállítást örül állva beszéltek meg, milyennek látják önmagukat, ki milyennek tartotta az agyaggal való mintázást? Nehéz volt, vagy könnyű a feladat? Mit lehetett volna még elkészíteni, mivel elégedettek? Az óra közös rendrakással zárult.

*Témakör: a Tokaj-hegyvidéki és a zempléni környezet vizuálisan megragadható értékei
(Sóstói Andrásné)*

Téma: látogatás a Sárospataki Kerámiagyárban

Ezen a rendhagyó órán a Pataki Kerámiagyárba látogatott el a 2. osztály, ahol egy műhelyfoglalkozás keretén belül megismerkedhettek a hagyományos pataki kerámia gyártási folyamatának részleteivel és bizonyos munkafázisokat ki is próbálhattak.

A tanműhely 30 fő befogadására alkalmas, két részre osztott. Az egyik részen a korongozás technikáját és fázisait tanulhatták meg a gyerekek, a másik részen a kerámiafestést próbálhatták ki. Mindkét helyszínen szakember irányítása és felügyelete alatt alkothattak. Első lépésként ismertették röviden a gyár történetét és jelenlegi profilját. Elmesélték, hogy milyen eszközöket láthatnak a gyerekek a műhelyben és mit próbálhatnak ki. Ezután két csoportot alkotott az osztály. A gyerekek kivétel nélkül elmélyült tevékenységbe kezdtek, rengeteget kérdeztek és sokat tanultak, mind a korongozás, mind a kerámiafestés fogásairól.

A szakemberek mellett a tanítónő is részt vett a gyerekek motiválásában. Minden, itt megismert technikai fogást, anyagot összehasonlítottak az iskolában használtakkal. Megállapították az azonosságokat és különbségeket.

A kiégetett kerámiákra szabadon festhettek a gyerekek. Mindenki elmondta mit és miért fest, hogy kinek készíti, milyen alkalomra. Később a kerámiafestő hölgy hagyományos, régi pataki motívumokat mutatott az osztálynak. Néhányan meg is próbálkoztak vele, több-kevesebb sikerrel. Az óra legnagyobb meglepetése Józsi volt, aki eddig „nem nagyon tűnt ki” a rajz órákon. A kerámiafestésben azonban, úgy elmélyült és annyira ügyesnek bizonyult, hogy nem csak a tanítónő dicsérte meg és emelte ki a munkáját, hanem a foglalkozást segítő szakemberek is. A kislány a foglalkozás végén elhatározta, hogy itt fog dolgozni, ha felnő. A gyerekek által készített alkotásokat a gyár ugyanúgy kiégeti, mint az itt készülő pataki kerámiákat és az osztály megkapja őket.

Témakör: a Tokaj-hegyvidéki és a zempléni környezet vizuálisan megragadható értékei (Dávidné Géczi Mária)

Téma: látogatás a sárospataki Rákóczi-vár, „Rákócziak dicső kora” állandó kiállításán

Ezen órán a sárospataki vár Rákócziakhoz kötődő állandó kiállításán járt a 2. osztály. A kiállítás „A Rákócziak dicső kora” címet viselte. A kiállítás nagy tematikai egységei a következők voltak:

1. A Rákóczi-család - "Méltóságos família" (család felemelkedése)
2. I. Rákóczi György és Lorántffy Zsuzsanna az egyház és iskola fejedelmi pártfogói - "Féljétek az Isten és néki adjak dicsőséget"
3. A Rákócziak szabadságharcjai - "Magyar hazánk szabadságáért"
4. II. Rákóczi Ferenc gyermek- és ifjúkora - "A hatalom felelősség, az uralkodás szolgálat"
5. A Rákóczi-szabadságharc - "...Megújulnak a magyar nemzet régi sebei"
6. Száműzetés és emlékezet - "Száműzetésbe megyek - "Állj meg vándor"
7. Élet a várkastélyban XVI-XIX. század - bűvtörténeti kiállítás
8. Barokk csataképek - a Rugendas-család grafikái

A tematika nem minden esetben kötötte le a gyerekek figyelmét, azonban a tanítónő segítségére sietett egy ajtó, mely a kiállítás elején szerepelt és öt zár volt rajta. Közös találgatták, hogy mi lehet mögötte? Mért védi öt zár? Megállapították, hogy a kincstár, de a kulcsokat biztosan több helyen őrzik.

Szerencsés pedagógiai fogásnak bizonyult, hogy a kiállítás végigjárását a kulcsok megkeresésének szentelték, mert így az – ennek a korosztálynak – „érdektelen” tárgyak is érdekessé váltak. Régies betűkkel írt levelekben próbáltak szavakat elolvasni a gyerekek, használati és dísz tárgyakat vizsgáltak aprólékosan, festményeken „kutattak”, s közben szépen lassan bejárták az egész kiállítást, melynek végén egy makett szemléltette a várat és környékét. A kulcsok utáni kutatás itt teljesedett ki igazán, hiszen ezen az átfogó térbeli térképen föld alatt és fölött is folytatódhatott az, amit a kiállítás nem teljesített be. A várban tett látogatás szinte projektivé változott, a téma nem lankadt, mindenki egyéni utakon próbálta megfejteni a nagy rejtélyt. A tanítónő házi feladatnak adta ki a történet tovább göngyölítését egy otthon készült rajz formájában. Végül megállapodtak, hogy a föld alatt lehetnek elásva a kulcsok, s így hiányérzet nélkül tét vissza az osztály az iskolába.

Fénykép nem készülhetett a vármúzeum szabályzata miatt.